

СРПСКИ НАРОД

ВЛАДА „С КОЦА И КОНОПЦА“

Из унижења у унижење. Таква је била судбина југословенске државне идеје, судећи по југословенским владама у разним издањима почев од «влдае народне пропасти». После тога ванредног београдског издања од 27 марта 1941, имали смо још неколико других у Лондону, од којих можемо узгред поменути владу Божићара Пурића као занимљив примерак посвећен мистери Идну. После тога неукусног лондонског издања доживели смо најпосле и једно московско. Оно је најординарније од свих досадашњих издања, и потпуно је достојно својих издавача.

Указом Стаљин већ поставља владу, назначује министре и одређује њихове дужности на подручју бивше Југославије. Ова бивша земља припада од сад њему, и само њему. Зар му је Енглези нису уступили? На основу каквог права? Па зар Југославија није била енглеска колонија? Бар тако је половина југословенске интелигенције гледала на своју земљу.

Зар то право Енглезима нису јавно потврдили: генерал Симић, Слободан Јовановић, Миша Трифуновић, Момчило Нинчић, Милан Грол, Богољуб Јевтић, да поменемо само најглавније. Зар енглеска влада није преко њих из Лондона саопштавала српском народу све своје поруке и наредбе? Зар Дража Михајловић није примао војне заповести непосредно од надлежног енглеског команданта, онако као што је то уобичајено у енглеским колонијама.

Пре неки дан је јужно-афрички министар претседник, Смитс, објавио из Лондона пренашање тог права Енглеске на Совјете не само за Југославију него за читаву половину европског континента. Поводом те енглеске великодушности, Смитс је изјавио наду да ће Велика Британија бити «овенчана славом, чашћу и престижем какав можда није уживала ниједна нација у историји света».

И најпростији српски сељак води рачуна о свом људском достојанству и свом личном угледу. Он зна шта је смешно, он зна и за осећај стида. Енглези не знају ни за једно ни за друго. Такав утисак остављају речи претседника Смитса код културних Европљана.

Енглези су изгубили сваки осећај смешнога. Код савезника конференције се нижу једна за другом, као и њихови блефеви.

Пред сваком конференцијом Енглеска наговештава безусловну капитулацију својих противника, а на свакој конференцији она сама потпису-

је своју властиту капитулацију пред Совјетима. Тако је било у Москви, тако у Каиру, тако и сад у Техерану.

Енглези немају ни осећај стида. То је и објашњиво. Они га нису никад ни имали. За њих не постоје ни пријатељи, ни савезници; за Енглеску постоје други народи само у толико у колико могу послужити енглеским интересима. Мени је пре двадесет година, после грчког пораза у Малој Азији, лорд Керзон говорио о Грчкој подругљиво као о некој «крпетини која не вреди више ништа». Тако и у овом рату Енглези говоре о Француској, о Југославији, о Бадољовој Италији, и о војсци Драже Михајловића.

Лондон је искористио свакога од њих докле је могао, па га је после одбацио као исцеђени лимун, или га је свом партнеру на срамном тргу уступио као «расходовану» робу. Тако је било са емигрантском југословенском владом, тако са Дражом Михајловићем, тако и са српским народом. Треба само помислити на енглески бестидни цинизам због кога је проливена толика крв у Србији и Црној Гори у име «ослободилачког рата». Кад би бесмртни Његош могао данас бацити један поглед на црногорске ојажене кршчеве, он би проклео Енглезе за вечна времена:

«Крв је људска храна наопака, зна нос вам је почела скакати; препунисте мјешину гријеха!»

Шта сад могу рећи они несрећници из «влдае народне пропасти»? Они су због Лондона несрећили своју земљу, и сад су се уверили да од Енглеза немају више ништа да очекују. Да су имали памети, то су већ одавно могли увидети. Бедници! Они су веровали да ће Енглеска доиста ослободити Југославију и тоново је успоставити.

А шта се тек може рећи о разочарењу Драже Михајловића! Он се, нема сумње, тешко огрешио о своју земљу, и начео је недогледне несреће своје народу. Из донкихотског схватања војничке части и витештва, он се само старао да се одржи на гласу код својих енглеских заштитника, чак и онда кад је имао право да им зарије свој мач у срце. Па бар сад то да учини, сад кад је њему, српском војнику, Лондон јавно плуноу у лице. Ваљда ће, у овом последњем судбинском часу, и његово срце задрхтати. Ваљда ће се и он одлучити да врати енглеским центлменима мило за драго.

На најбестиднији начин, Черчил и Идн су предали

НАПИСАО

Др М. Спалајновић

министар у пензији

Стаљину Југославију, њену владу и њенога Краља. У свом подлом кукавичлуку, они нису водили рачуна ни о најобичнијим обзирима пристојности, чак ни спољашњу форму нису покушали да спасу.

Лондон је први прогласио и три пута узастопце објавио Стаљинов указ о саставу нове југословенске владе. И тим је завршено мртвачко коло које је пре три године повела Енглеска, а сад наставља да га води Совјетска Унија, на Балкану. Од «влдае народне пропасти», којој је Лондон кумовао, до садашње «влдае с коца и конопца», која се у Москви родила, прећен је најјезивији део пута у животу српског народа.

За претседника владе постављен је Хрват Иван Рибар, некадашњи претседник југословенског парламента. У демократској странци Љубе Давидовића, а доцније Милана Грола, он је претстављао крајње лево крило. Тактиком «тројанског коња», он је искористио свој положај и у странци и у скупштини за смерове комунизма. Тако је улазио у све кругове и утицао на све усијане главе, држећи се строго упутстава Коминтерне. То се нарочито за-

пазило у фамозном периоду владавине Цветковић—Мачек. За неколико месеци је комунистичка организација у Југославији потајно спроведена до најмањих ситница и плански припремљена за акцију у овом рату. Иван Рибар

има за то највећих заслуга. Тесне везе између њега и Тита, које потврђује садашња њихова сарадња, датирају јамачно још из тога времена.

Иван Рибар и ја знамо се из доба Конституанте. У његовом погледу чинило ми се да видим увек одблесак оног зазирања коме је узрок мој непомирљив антибољшевички став. Нарочито сам то осетио приликом свога говора у Уставотворној скупштини, 11 маја 1921 године, о бољшевизму и комунизму као патолошким социјалним појавама. Иван Рибар је претседавао тој седници и прекидао ме је сваки час, опомињући ме да не смем прекорачити време одређено за говорнике. Он је био према мени некоректнији и од самих комунистичких посланика, којих је тада било у Уставотворној скупштини око четрдесет са Симом Марковићем на челу.

Коминтерна је имала свуда своје пипке, добро прикривене али веома пажљиве и активне. Један од тих главних пипака у Југославији био је Иван Рибар. Он је у сред Београда, а у крилу демократске странке, двадесет и пет година вршио своју ненационалну и разорну функцију. Под камуфлажом демократе у њему је био скривен најубеђенији комунист. Зато је он сад и постављен за претседника «југословенске ослободилачке владе». Покварена интелигенција и трула буржоазија

(Наставак на 2-ој страни)

4. ов. мес. радио Лондон у својим емисијама на српском објавио је следећу вест:

«У данашњем коминикеу народне ослободилачке војске коју је објавила станица «Слободна Југославија» јавља се да је на ослобођеној територији образован врховни законодавни одбор који ће имати сва права парламента. Овај врховни законодавни одбор сачињавају претставници свих крајева наше земље којих је било присутних 142.

На овој конференцији је решено да се образује комитет за национално ослобођење који ће имати функцију привремене владе. За претседника владе наменован је др Иван Рибар, Хрват, и бивши претседник југословенског парламента. За првог потпретседника наменован је Србин Моша Пијаде; за другог потпретседника наменован је Хрват Антун Аугустинчић, а за трећег потпретседника Словенац Јосип Рух.

Осим тога је решено да се установи звање маршала народно-ослободилачке војске које је поверено досадашњем врховном команданту народно-ослободилачке војске и партизанских одреда Јосипу Брозу Титу, који је Хрват и коме је поверен и ресор народне одбране. За његове помоћнике наменовани су Божићар Моговец, Хрват, и Владислав Рибникар, бивши директор «Политике».

За остале чланове владе су именовани у ресору министарства спољних послова др Јосип Смедлака, бивши дипломатски претставник на страни, а у последње време у Ватикану. За министра унутрашњих послова наменован је Влада Зечевић. За министра за обнову земље Рада Прибићевић, а за министра шума и руда наменован је Сулејман Филиповић, бивши пуковник усташке војске који се код Тузле предао ослободилачкој војсци.

Данас је први пут објављено да се Тито зове Јосип Броз и да је он Хрват.

Недељни преглед међународних догађаја

Свађе због „споразума“ у Техерану

Пред састанак у Техерану било је најављено да ће тамо бити написан и потписан неки манифест, нека декларација, неки ултиматум, који би деловао као најјачи експлозив и који би прекренуо светску ситуацију. Уместо експлозива употребљени су неку врсту кита, како би залепили бар привидно пукотине које су настале у коалицији.

О тим пукотинама пишу чак и дописници британскоамеричке штампе, који су присуствовали конференцији у Техерану. Један од њих констатира: од 3 преговарача можда је Стаљин остао задовољан, а што се тиче других, то се не може рећи. Стаљин је задовољан тиме што није попустио према Рузвелтовом захтеву да се уступањем база у Азији умеша у рат против Јапана. Стаљин је задовољан што није попустио према покушајима Черчила да изманеврише неку федерацију европских земаља, која би могла да послужи као пуфер за заштиту британских острва од надирњања комунизма.

После московске конференције био је издат комунике у коме је било до детаља расправљено аустријско питање, док су друга, много значајнија и стварно постојећа питања, била прећутана. Узјашили су Аустрију да им не би пребацили да уопште не знају да јашу. У Техерану су узјашили Иран. Уместо да расправљају важна политичка питања, направиле су неки експозе баш о Ирану, иако је иранско питање једно од најбезначајнијих у светској политици, данашњице. Безначајним питањима хоће да прикрију неспособност да се договоре о значајним стварима.

У Техерану нису се договори-ли. Састанак је био драматичан. Толико драматичан, да је мајсторима дипломатске стилизације било потребно пет дана и пет ноћи да би сакрили неки докуменат који би личио на експозе.

Документ су написали, али пре но што је тај докуменат добио публицитет, свет је увидео да су се у Техерану господари коалиције стварно посвађали. Тито ствара нову југословенску владу, која се наслања на Москву. Каирска југословенска влада протестује и грди, али нема могућности да уклони тај триумфират Фишера, Пијада и Броза.

Одмах иза тог катастрофалног по коалицију техеранског састанка дошло је до другог каирског састанка, на који је био позват председник турске републике. Овога пута је комунике написан прилично брзо. Уредници тог комуника нису се трудили да прикрију неуспех састанка. Баш, напротив, британскоамерички аутори комуника су на сасвим јасан начин приказали да је совјетски захтев према Турској одбијен. Наравно да је то изнето у савршено вештој дипломатској форми.

Говори се о пријатељству Британије САД и СССР и о истоветности погледа Британије, САД и Турске. Ништа се не каже о пријатељству Турске и СССР и о истоветности погледа те две земље.

Турска је једна од земаља која се сада прилично узбудила због једног важног политичког говора. Да није каирског састанка, који је привукао пажњу турске јавности, узбуђење би било

још веће. Оно би било исто тако велико, као што је на пример у Швајцарској. Неутралне државе су биле јако индигниране говором јужноамеричког премијера генерала Сматса, који је цинично изјавио да не треба да постоји појам неутралности.

Додуше, неке од европских земаља, као што су Швајцарска, а нарочито Шведска, и сам су мно го криве што појам неутралности престаје да буде светиња. Швајцарска и Шведска дале су уочишта различитим емигрантима, а такође су указале гостопримство разним ратним хушкацима. Овај међународни олош искоришћава неутралност ради вођења најбестидније пропаганде против политике и против принципа око којих се уједињује Европа. Сада те неутралне земље требало би да увиде да саме убијају појам неутралности.

Али случај са неутралним земаљама није једини који је сада усталасао многе народе Европе. Говор Сматса је отворена претња свим малим народима, а нарочито европским народима. У томе се говори каже да ће светом владати Лондон, Вашингтон и Москва. Чак и великим силама је запретио Сматс. Он је избрисао и Француску из списка великих сила. Ово је изазвало такав револт да је Атли морао у Доњем дому да некако огради британску владу од Сматсове изјаве.

У тежњи за богатством Американци, односно амерички јевреји, организују једну светску банку која би имала за циљ да воспостави економски живот после рата. Пошто у тој организацији УПНРА преко 60% акција припадају Американцима, то се може замислити како ће изгледати обнова света у случају (хвала Богу, невероватном случају!) победе коалиције: то би био светски јеврејски гешефт.

Већ и сада видимо како би се Американци старали о народима. Ајзенхауер је обуставио у Јужној Италији све исплате државних и инвалидских пензија. Та земља је изолована од спољног света, јер услед недостатка толаже не може ништа извозити. Међутим, само извоз може да уреди економију Јужне Италије.

Рузвелтов рачун и Черчилова малоумност

Позната је целом свету разметљивост Америке са њеним трустом мозгова. Како је то изум Рузвелтов, онда вероватно њему припада и слава као првом члану те монополисане памети. Да овај ратни пожар није захватио и Америку, ми би сви, остали смртни, живели и даље у заблуди, да заиста постоји такав кружок људи на срећу човечанства. Али, ето дошао је рат и пружио нам могућност да на делу видимо и осетимо рад тих људи, а на првом месту Рузвелта. Док је туст мозгова развио еву своју умност у производњу што снажнијег експлозива у ком: бинацији са фосфором и компримираним ваздухом, како би што више побио жена, старана деце у Европи, ни Рузвелтова

делатност није изостала у том правцу, само на другом пољу.

Тако је опет човечанство преварено. Сад је многим јасно зашто се морала, у своје време, онако бедно завршити привредна конференција у Лондону, на којој су главну реч водили чланови поменутог труста из Америке. Није се искрено радило на смирењу духова у Европи, ни на спасењу човечанства. Све је био блеф срачунат на материјално искоришћавање богатих светских извора од стране удружених капиталиста Енглеске и Америке и држања Европе у зависности од њиховог поморско-трговачког картела. Треба објективно признати да су у овом картелу седели, највећи умови Енглеске и Новог Света, било као научњаци, привредници, политичари и сопственици новинарских светских концерна. На жалост, та гомила светских умова, била је опет играчка у рукама белосветских јевреја, који су цело предузеће финансирани.

Англосаксонци излажу глади све пензионере Бадолеве Италије. Они обесћавају глад и целој Европи.

У праву је шеф штампе Рајха др Дитрих, када пише да свет може да спасе само нов привредни поредак. Такав поредак који се сада показује у рату као једна здрава основа за привреду у миру. За увођење тог поретка, за спас народа је неопходна победа Европе, победа Немачке.

Немачка је већ више пута нагласила да замишља послератну Европу као заједницу слободних, независних држава. Британија је сада устима Сматса наговестила ропство за све народе света, брисање појма о независности и суверенитету. Британија је тим говором наговестила ратни циљ Енглеске: да се Француска одстрани са положаја велике силе. Енглеска би хтела не само да преузме што већи део француске колонијалне и утицајне сфере, већ и да добије на европском континенту један велики обалобран. Енглески листови пишу: морамо да престанемо да будемо острвски народ.

МЕС.

ВЛАДА „С КОЦА И КОНОПЦА“

(Наставак са 1-ве стране)

лакше ће се на тај начин намамити и пасти у клопку Моше Пијаде и Броза Тита.

Та најновија југословенска влада је доиста влада с коца и конопца. Да је у питању само Југославија — поменула се, не повратила се — спремота би се лакше подносила. Али Иван Рибар, Моша Пијаде и Тито се издају и за »ослободиоце« српског народа. Еј, једна Шумадија и жалосна Црна Гора, шта сте дочекале! Да вам се јеврејски пробисвети, избраници Москве и Лондона, намећу за ослободиоце! Где би нам образ био, ако бисмо се још и са таквом судбом помирили?

Ретко је који народ доживео оваку срамоту као ми Срби. Доста је већ и само то што се у Лондону и Москви овако цинички шегаче са судбином једног народа који је у прошлости задивио свет својом борбом за слободу. Српски народ је мали по броју, али су његове славне епопеје из деветнаестог и двадесетог века познате целој културној Европи. И једном таквом народу, пуном поштења и поноса, хоће англоамерички гангстери и совјетске крвопије да наметну силом за вође белосветски комунистички олош за који у сваком уљудном друштву постоји само колач и конопца.

И кад би »маршал« Тито довео против нас сву Стаљинову црвену војску, српски народ би се борио до последњег човека, и пре би се одлучио на херојску смрт

неге да живи оним скотским и недостојним животом који му спремају Совјети у споразуму са својим »просвећеним« енглеским и америчким савезницима. Европа — мисли као и српски народ. Европа — матица културе — не може се претворити у болшевички шлам. Она ће пре херојски умрети.

На Кајмакчалану српски народ је достигао врхунац своје националне и моралне величине; сад је на дну пада који један народ може да доживи. Српски образ је обешчашћен, српско име оскрнављено. Бесомучне комунистичке банде скрнавље српска огњишта и истребљују српске домаћине. Могу ли Шумадинци и Црногорци трпети да се српско чојство и јунаштво затре у сраду одвратних недела која Тито, Моша Пијаде, Иван Рибар и комунистичка немају врше над беспомоћним српским народом. Ако не сперемо ову љагу са српског имена и не спасемо част српског племена, црњи би нам образ био од циганскога.

Зето, Србине, узми и читај »Горски Вијенац« као Јеванђеље. Никаква друга књига не може бити данас поучнија за тебе. Тамо ћеш научити шта значи бити Србином и какве су сад твоје дужности.

»Удри за крст, за образ јуначки!

»Тријемимо губу из торине!
Др М. Спалајковић

Издајник Бадолџ греје се на свећи место на обећаном углу Британо-американца

Данас, статисти су се повукли у позадину, али су главни актери остали на сцени. Оно што данас чине у име Енглеске Черчил и у име Америке Рузвелт, непојамно је целом свету. Ова два човека утркују се ко ће пре да доведе Стаљинове азијатске хорде у Европу. Они раде такве ствари, дају такве изјаве, да би се тога стидео човек просечне памети. Једино се заслепљеном мржњом још може донекле, правдати овакав рад и држање ова два хришћанина.

Черчил је пре три месеца дао познату изјаву, да још лист са дрвећа неће опати, а Немачка ће бити на »коленима«. Данас смо сви сведоци колико се мистер Черчил затрчао, али то није важно, ма да је лишће опало, јесен на измаку, а ми помало улазимо у љуту зиму са онолико исто изгледа, на отварање Черчилове жеље, као и пре три месеца. Али је важно, како третира сад целу Немачку Черчил. Сада више није у питању Хитлер, није више ни национал-социјалистичка странка, сад он тражи да му цео немачки народ падне на колена! Е па, ако је и од Черчила много је. Чак се и овде осећа да му директиве дају мрачне масонско-јеврејске силе, док је он само њихов добар послушник.

(Наставак на 4-ој страни)

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.
ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.
РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Теразије 5 меџанин, 1 степениште (Палата Извозне банке). Тел. 20-383.
ШТАМПАРИЈА »ЛУЧА«, Краљице Наталије 100. Тел. 21-772.
Тромесечна претплата 36 динара шаље се преко »Пресс«, а. д. Влајковићева 8.

Завера заклетих непријатеља српског народа

Образовање партизанске владе са хрватским јеврејиним др И. Рибарем и „маршалом“ Титом, неће имати никаквих практичних последица и утицаја на развој догађаја у овоме простору. Али овај догађај има пуно значаја у погледу осветљавања како односа између чланова коалиције тако и положаја српског народа. Са гледишта светске политике овај догађај локалнога значаја значи један доказ више немоћи Енглеске и Америке да се одупру захтевима и прохтевима Стаљиновога црвеног империјализма, који хоће да прогута целу Европу, а узима за полазну тачку Балкан.

Ово образовање југословенске комунистичке владе на миг Стаљинов баш у време конференције у Техерану јесте у ствари најекстремнији деманти коминикеа, који говори о сагласности између савезника. Да постоји та сагласност, зар би се Москва морала служити таквим методама да без договора са својим савезницима издаје наређења својим агентима на Балкану да их ставе пред свршени чин, образујући некакву владу, за коју Лондон сазнаје преко радио и није у стању да прикрије своје изненађење. Лондонска влада пушта чак преко радио, који контролише, да „југословенска влада др Пурића у Каиру заузме непријатељски став према овој конкурентској комбинацији, коју је Москва измислила.

Тако сада имамо смешну и парадоксалну ситуацију да Москва и Лондон, сваки за себе има по једну владу, док се њихови претставници на терену огорчено туку између себе. Ето, у најкраћим по тезима у светлости свога скромнога примера како изгледа та сагласност у редовима коалиције, која треба да савлада Европу у њеној једнодушности да се одбрани од црвенога терора и англо-америчке експлоатације.

Међутим, кад посматрамо ову аферу у међусавезничким односима са нашег српског гледишта, она има још поразнији значај. Оно што смо данима и месецима тврдили да је црвена Москва заклето непријатељ српскога народа и да се под њеним покровитељством окупља све што мрзи српско име и жели његово уништење данас мора да је јасно свакоме Србину, ма колико да је био до јуче, под утицајем стране пропаганде. Састав тзв. „партизанске“ владе у којој главну реч воде Нерсби, а Србе претставља јеврејин Моша Пијаде јесте најбољи израз намера и планова црвене Москве у погледу опстанка и будућности српског народа.

У Титовој скупини нема ни чега идеолошкога, већ њу држи само мржња противу српскога народа, што се најбоље види и по присуству у тој влади Сулејмана Филиповића бившега пуковника усташке војске. Ту се не пита које си вере и коме се Богу клањаш, већ се тражи само слепа послушност диктату из Москве, која је осудила на смрт српски народ.

Ми смо се показали као најотпорнија брана против надирања бољшевичког утицаја, национална свест и виталност српског народа до сада су задавали тешке ударе Стаљиновог империјализму, и зато је црвени целат наредио ликвидацију српског народа.

Извршиоци ове наредбе из Москве Рибар и Тито са својом дружином по познатом бољшевичком репешту не бирају сретства да приведу у дело ову наредбу и у своје редове окупљају без разлике све непријатеље српског народа и дају првенство онима, чије су руке умрљане крвљу без бројних невиних српских жртава.

Те кржаве мрље на овим целатским рукама јесу најбоља препорука и легитимација да се уђе и добије добро место у Титовој војсци. Москва и њени експоненти код нас сада играју са отвореним картама. Маске су забачене и српски народ може у пуној светлости дана да сагледа сатанске ликове, који, не бирајући сретства раде на његовом планском уништењу.

„Народно ослободилачки покрет“ ради сада без камуфлаже, откривајући своје циљеве и прави значај свога назива да жели да „ослободи“ овај простор и Балкан од српског народа његовим физичким уништавањем, јер је он бедем реакције и главна сметња остварењу Стаљинових планова за европску и светску револуцију преко балканскога хаоса. Главна кристалizaciona тачка здравог националног живота на Балкану, препорођена Србија у одлучном ставу борбе противу црвене опасности, мора да нестане у хаосу и неред. То је заповест маршала Стаљина, коју његов новопечени колега Тито са својом злочиначком дружином мора по сваку цену да изврши. Нису у питању само њихови маршалски, претседнички и комесарски положаји, већ се ради и о њиховим главама, јер ће санкције бити неумољиве ако се одређени задатак не изврши и

српски народ не буде сломљен за увек, да би могла у овом простору да пробије револуционарна бујница. Зато треба бити спреман на све и да ће експоненти црвене Москве из шума удружени са својим агентима у градовима, како је уосталом открила активност Управе града Београда, учинити очајничке напоре да покушају извођење превратничког плана по московским директивама.

Будна пажња и пожртваност целог српског народа данас су потребни више него икада јер црвени непријатељ лукав је и безобзиран

Наш српски случај може у будуће да послужи као класичан пример вероломства и издаје, којима се служи енглеска политика вековима, немилосрдно искоришћујући свакога да га после цинички одбаци, кад јој више не треба или смета њеним новим комбинацијама.

Зар највећа катастрофа коју је доживео српски народ, у којој је изгубио свој некадањи реноме и у којој је настрадало толико хиљада Срба није дело енглеске дипломатије? Зар нас Лондон није гурнуо у мартовску авантуру, да нас после у својој

пломатије. Али постепено потчињеност Лондона црвеној Москви избијала је на видело и ти заведени српски националисти морали су увидети ову игру и раз-

(Наставак на 4-ој страни)

ПОТРЕБА САМОДИСЦИПЛИНЕ

У овоме рату српски народ је доживео и издржао тешка искушења. Вара се међутим сваки онај ко мисли да је са њима свршено. Уколико рат буде дужи трајао доћи ће на ред нова искушења, која могу бити и тежа од досадашњих, јер претставници рушилачких сила свуда дижу главу и прижељкују хаос, како би у мутноме лакше ловили.

Српском народу служи на част што је под тешким ратним приликама успео да изврши и овакву консолидацију своје земље. То су му и други признали и истакли да је то доказ његове животне снаге и његовог здравог политичког смисла. Јер сваки онај ко у својој сопственој земљи прижељкује неред и хаос, тај тежи самоубиству не само личном, већ и народном.

Зато за српски народ и даље постоји једна једина могућа политика: наставити и даље са консолидацијом прилика у земљи без обзира на напоре и жртве које она изискује. Али да би се ова политика могла остварити, биће потребно да се све конструктивне снаге окупе и повежу, како би се са успехом могле супротставити дефетистичким и рушилачким силама.

Једино кроз самодисциплину, појединачну и скупну, ми ћемо бити у стању да одолимо искушењима која нас очекују. Сви ми морамо постати свесни да ратови као такви претстављају чистиште за народе. Једни у њима пропадају и губе своје место у свету, док се други уздижу до нове моћи.

Они народи који из рата изађу прекаљени, ти дају доказа своје животне снаге и стичу право вођства над осталима. То тако уосталом и треба да буде, јер кукавице и слабији никада никог нису ни могли водити. Само кроз хероизам и жртву човечанство је могло корачати на путу свога напретка и уздицања.

Српски народ никада није био кукавички. Свој хероизам он мора данас да уложи у сређивање прилика у својој земљи. Јер хероизам, и те још какав биће потребан да се тај циљ под данашњим приликама постигне. Ако српски народ дочека крај овога рата срећен и самодисциплинован, онда он нема шта да брине за своју будућност.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

Каиро, 6 децембра

Рајтер јавља:

Нова привремена влада на челу са Иваном Рибаром није призната од краљевске југословенске владе.

У једној изјави, која је после данашње седнице југословенске владе издата каже се:

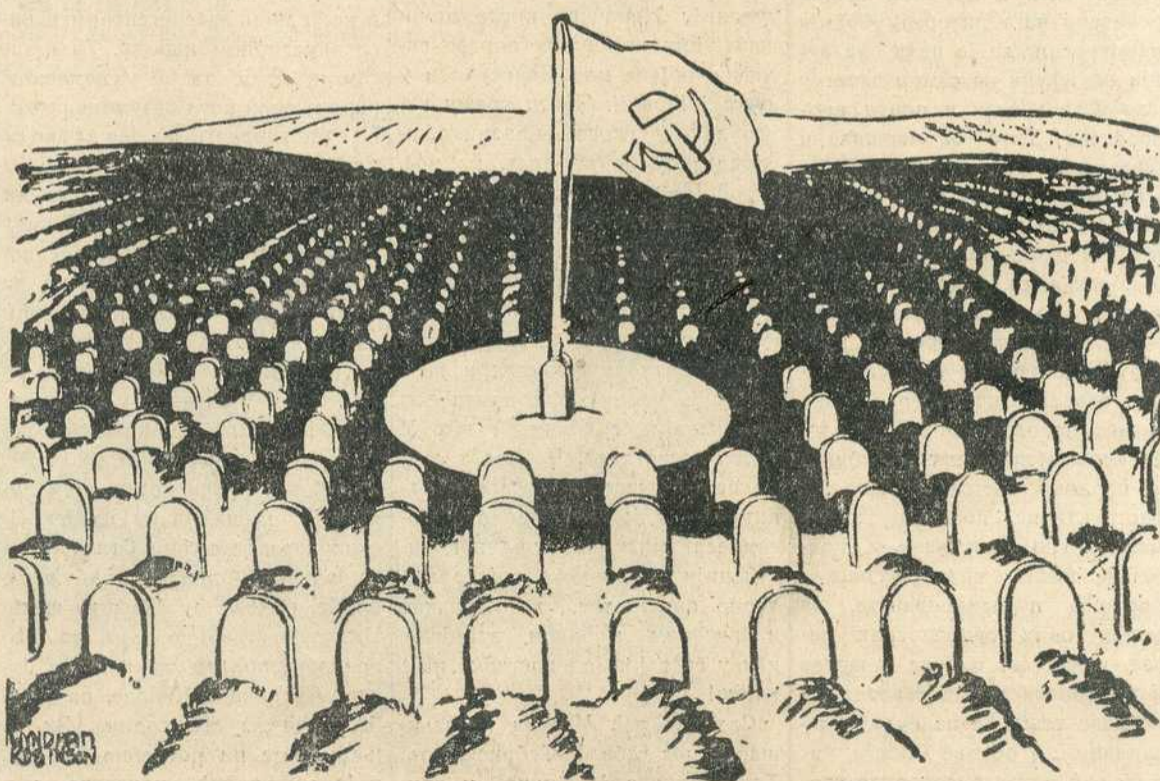
»Овај покрет терористичког насиља ни у ком случају не претставља демократске и социјалне појмове нашег народа нити народни дух. Покрети овакве врсте уносе у редове југословенског народа пометњу и ометају његов уједињен отпор против непријатеља. Овакви покрети у највишој мери подбадају унутрашње борбе а то је баш основно начело непријатељске политике.

Овај покрет у Југославији био је последица иностране непријатељске пропаганде а савезници су по несрећи допринели добар део томе да ова пропаганда успе, јер југословенска влада није имала никаквог јавног средства да са својим народом ступи у додир.

и неће штедети ништа да би постигао свој циљ.

Данас у редовима српских родољуба и националиста нема места више никаквој забуну и пометњи. Копрене су са очију пале, дојучерања заслепљеност појединих мора бити излечена у светлости ових најновијих догађаја. Они значе коначну потврду непријатељства Енглеске према српском народу за последњих сто година његове нове историје, које сада мора бити свакоме јасно после толиких жртава које коштају Србију служба енглеској политици извесног броја његових заблуделих синова.

традиционалној моралној неосетљивости остави без помоћи у сукобу са највећом војничком силом света са којом смо могли у миру и пријатељству да живимо и да без жртава сачекамо крај рата? Зар Лондон преко спикера са радио у његовој служби није унео забуну код српских националиста препоручујући сарадњу са Титом и тиме највише допринео да се она оствари, наносећи толико зла српском народу? Тако је српски народ био квалификован као елемент нереди хаоса, био је препуштен својој судбини и платио је безбројним жртвама овај грех лондонске ди

У земљи са Стаљинском владом

Догађаји на ратиштима

БИТКА У ТЕХЕРАНУ

Пред техрански састанак Јунајтед прес је нагласио један „тежак ударац“ у рату нерава против немачког народа. Цела штампа у САД писала је о неким епохалним одлукама које треба да буду донесене у Техерану. Претпостављало се да ће та одлука бити формулисана отприлике исто тако као и одлука каирске конференције, где је био постављен захтев за капитулацију Јапана.

Овај захтев је изазвао чуђење у целом свету. Код свих патристичких људи он је изазвао мишљење да је то једна гротескна шала. Захтевати капитулацију може онај који је победио или који има шанса да победи. Американци су на Паци-

фику изгубили 183 ратна брода. Изгубили су прву гарнизону флоте, а сада су изгубили скоро целу и другу гарнизону. Американци су изгубили преко 2.700 авиона, а ни по ту цену нису постигли надмоћност ни на једном сектору пацифичког фронта, у ваздуху. Још је значајније да је Јапан освојио огромне територије, читав један део земљине кугле, употребивши само незнатан део своје борбене снаге. Његова војска која може да достигне масу од 250—300 дивизија, стоји углавном неупотребљена до сада. Његова морнарица, која се јако повећала у току две године, није још имала губитака које би вредело споменути.

За процену ситуације у Пацифику најзначајнија је чињеница да су до сада Северна Америка и Британија употребиле против Јапана свега 400.000 војника. Две империје не могу да пошаљу већу војску, јер немају бродова. Сада им се свети губитак 35 милиона брт бродова. Британија има изговор да мора чувати своју метрополу и да мора држати велику војску на Блиском Истоку. Али САД немају изговора, и зато се не може оправдати та неспособност народа од 135 милиона људи који шаље на ратиште, на завршетку друге године рата, свега једно туце дивизија.

Смешан захтев о капитулацији је био најуспелији подухват у британскоамеричком рату нерава. То је био не само покушај да се јавном мњењу свих континената донесе нека импонујућа сензација, него и очајнички покушај да се направи психолошка пресија на чункиншку Кину. Чан Кај Шек је дошао у Каиро са таквом листом захтева и са таквом аргументацијом да су Рузвелт и Черчил увидели да је крајње време да се нешто учини за Чан Кај Шек. И они су направили смешан гест. И сами људи из пропагандног апарата Британоамерикаца увиђају колико је тај гест смешан.

Члан Доњег дома Џон Кафсон који је недавно ишао у Кину у саставу парламентарне делегације, изјавио је после каирског комуника, „да се мало може учинити док се Кинезима не отпреме тенкови, тешки топови и модерно наоружање“. Али отпремити се ништа не може, јер је чункиншка војска после седам година рата сасвим изнурена. Она није могла до сада да се задржи ни на такозваној чункинској утврђеној линији и изгубила је најважније операциске положаје.

Јапан је захтев о предаји примио тако како то одговара једном глумом, дрском захтеву. Он је наставио своје операције уништавања америчке флоте код

Бугенвила, код Џилбертових острва и код Маршалских острва. Тешки губици морнарице адмирала Нимица направили су такав утисак у целом свету да се многи питају да нису Јапани направили клопку примамивши Нимица према Џилбертовим острвима.

Америка је изгубила у поморским биткама већи део оног што је створила у току рата. Само у првим биткама код Бугенвила, (од 17 октобра до 17 новембра) потопљено је америчких бродова у вредности од 626 милиона долара. Заједно са тешко оштећеним ратним бродовима, губитак САД износи 1 милијарду долара.

И у Средоземном мору Британоамериканци имају тешких губитака. Од почетка операција код Сицилије до данас адмирал Кенингем је изгубио 55 разарача (а 48 је оштећено), 38 брзих чамаца (а 32 је оштећено), 6 крстарица (а 35 њих је оштећено), 1 бојни брод (а 3 бојна брода су оштећена). Паралелно са губитком у ратној морнарици Британоамериканци губе и трговачке бродове, и зато је разумљиво што у техранском протоколу, који се тиче Ирана, Вашингтон и Лондон говоре о недостигању тонаже која ограничава могућност да се економски помогне земљи Шаха.

У истом протоколу говори се и о недовољним количинама сировина којима располажу Британоамериканци. То је званично признање катастрофалног стања коалиције и у области економског рата.

Ово је кудикамо важније него лажно приказивање Ајзенхауерових успеха у Италији. Тај генерал-пух води једну офанзиву на фронту од неколико километара и напредује са брзином од неколико стотина метара дневно. Он наилази на јуначки и вешт отпор малих немачких заштитних и не може да постигне ни најмањи тактички успех, не говорећи већ о операциском успеху. Отприлике иста ствар се сада

дешава и на Источном фронту. Бољшевици су у току протекле недеље на више места покушавали снажне продорне акције. Али студа су заустављени, одбачени и потучени. Чак код Черкаса, где је нападна акција бољшевика била припремљена акцијом многобројних банди у позадини немачког фронта, — Немци су прешли у контранапад и потисли црвене трупе черкаског мостобрана.

На другом мостобрану, код Керча противнапад румунске армије је довео до великих успеха: бољшевици су притиснути у селу, јужно од Керча.

На више отсека фронта Немци воде нападне операције и тиме доказују да су совјетска летња и јесења офанзива сломила снагу нападача, а нису ослабиле армије бранилаца.

Зато је нападач дошао у Техеран да нападне своје пријатеље и да постави захтев о брзом образовању другог фронта. У Техерану се одиграла једна најстрашнија дипломатска битка, без уобичајених дипломатских учтивости. У тој битци је привидно победио Стаљин: Черчил и Рузвелт морали су да пристају да се у комунике унесе реченица о претстојећој офанзиви на југу и на западу Европе. Та реченица не значи много, јер би она значила много само онда када би се постигла сагласност три преговарача по главним питањима рата и мира. Черчил и Рузвелт морали су да признају своје стратегијски дуг крви. Али не морају одмах тај дуг да плате. Не морају зато што неће.

Битка у Техерану је била политичка битка, али она је била и првом месту и стратегијска битка. Расправљало се о заједничкој стратегији. О стратегији у безизлазном положају. Безизлазност стратегије у Пацифику Рузвелт и Черчил су хтели да прикрију ултиматумом управљеним према Јапану. Ово није успело. Зато нису смели да на исти начин прикрију безизлазност стратегије рата против Европе.

Завера заклетих непријатеља српског народа

(Наставак са 3-ће стране)

мислити шта треба да раде. Тако је Лондон по жељи Москве ускратио своју материјалну и моралну помоћ Дражи Михајловићу, коју је пренео на бољшевичког агента „генерала Тита“. Сада је дошло ново аванзовање овога бољшевичког експонента, што коначно открива слабост Велике Британије због које као и раније напушта своје дојучерашње савезнике да би задовољила све већи апетит црвене Москве.

Пут до истрежњења и оздрављења свију Срба да се ослободе утицаја Лондона и Москве био је тежак, пун искушења и коштао је српски народ безбројних жртава. Они добри српски родољуби, који су се одмах после слома окупили око генерала Недића, знајући перфидију енглеске политике и правилно процењујући црвену опасност, били су озлоглашени, био им је оспораван патриотизам и далековидост.

Али данас када је Лондон показао сву своју немоћ и своје традиционалне издајничке навике када је црвена Москва открила свој план за уништавање српског народа, генерал Недић и његови сарадници добијају најпотпунију сатисфакцију за своје исправно схватање стварности и за своју политичку далековидост, које су уштеделе српском народу многе жртве и на путу су да му побољшају положај и обезбеде његово место у овом делу света.

Ако је то било „петоклонаштво“, водити само рачуна о српским интересима и не допуштати да српски народ служи и плаћа својом крвљу извођење империјалистичких циљева Лондона и Москве, онда можемо рећи да данас огромна већина српског народа може се назвати истим именом. Истина и стварност победиле су фикције, заблуде и блефове стране пропаганде и данас цео српски народ, сем малог броја изузетака, може потпуно јасно да види о чему се ради и да га је англоамеричка плутократија жртвовала црвеном империјализму у њиховом међусобном обрачунавању. Ми верујемо да је данас сведен на најмању меру број Срба, који не увиђа слабост

Лондона и његову перфидију и каква судбина чека српски народ било да падне у руке крвавих московских целата или у бездушне канце британско-америчких експлоататора.

Цинизам Лондона и бруталност Москве изазвали су природну реакцију код Срба, да сви скупа потраже спас у правилном процењивању догађаја за одбрану животних интереса српског народа.

И зато ова анти-српска влада Рибара и Тита, створена по упустима из Москве, неће успети у својим покушајима да изазове неред и хаос и да спречи консолидовање Србије.

Ови се покушаји разбијају о српски национални фронт, у коме налазе место сви српски националисти који имају пред очима само највише интересе српске Отаџбине. Крвожедна Москва и перфидни Лондон нису се надали оваквом резултату, да ће својим поступцима изазвати истрежњење свију Срба, који се окупљају у заједнички фронт за одбрану нације од црвене немани, коју Лондон пушта да сможди српски народ.

Зато их морају изненадити извештаји да су сви досадањи покушаји Тита и његових банди, пребачени на територију Србије онемогућени, да је цела ова акција осујећена на самом зачетку и да неће успети и поред производства Тита за маршала и образовања његове владе. Србија ће остати земља мира и реда, место да постане огњиште анархије и нереди, како је намеравала Москва са принудним одобрењем Лондона. Уништавање црвене опасности у српском простору и острањење утицаја Лондона отварају нове перспективе српском народу обезбеђујући му не само опстанак него и убирање плодова његове досадање конструктивне политике. За то имамо пуно признање, а дужност је сваког правог српског родољуба и националисте, да свестан ових судбоносних часова, учини све напоре и жртве да би српски народ савладао и ове нове тешкоће на путу консолидације и обнове Србије, како би она могла одговорити својој улози у овом делу Европе.

„С.—Н.“

Рузвелтов рачун и Черчилова малоумност

(Наставак са 2-ге стране)

Није се само на томе задржао Черчил, отишао је он и даље. Одмах после те изјаве, пред Доњим домом тражио је безусловну капитулацију Немачке. Замислите једног паметног човека да тражи безусловну капитулацију Немачке после понижавајућих војничких пораза енглеске војске код Денкерка и у јужној Грчкој. Човек тражи капитулацију свога победника, испред кога је на врат, на нос, бего? Па ту заиста памет стаје. Човек би могао да тражи на његовом месту ближи додир у циљу скраћивања рата, изравњању несуглађаца, испитивању могућности каквог компромисног мира и свих других ствари, које ублажују светско крвопролиће и олакшавају судбину света. У месту свега тога, Черчил тражи ни пет, ни шест, безусловну капитулацију једног народа од осамдесет милиона душа и капитулацију милионске војске модерно опремљене, тако снажне и високим моралом запојене, какву свет још од постанка није видео!

Сада је већ Черчил превозишао самог себе. У Тебрису, крај Техерана где је отишао у друштво Рузвелта, на подворење црвеном целату Стаљину, Чер-

чил у споразуму тражи од немачког народа, његово одвајање од немачке владе и Адолфа Хитлера. Заиста човек мора да помисли: или је овај Черчил полудео или ће му се то скоро десити. Као да говори Зулукаферима или Црнцима из Либерје, а не једном интелегентном и висококултурном народу. Та и он сам неверује да ће у немачком народу наћи кога безумника, који ће му поверовати на реч да ако се одвоји од Адолфа Хитлера и од Берлинске владе, Немце има да чека земаљски рај! Черчилу смета немачко жељезно јединство и он жели да га разбије, па како то није успео гангстерским методама убијајући жене и децу по улицама Берлина, сада то покушава баналном преваром. Није Немачка стидљива девојка да се пода првом просиоцу!

Рузвелт, гоњен истим злим духовима који извиру из јеврејских каса, заокружио Стаљина па га једнако бодри на продужење борбе, нудећи му све што жели. Њему је стало до тога, да што пре загосподари тржиштима Јужне Америке и Канаде, па је о безбедности за сто година. За то њему није ни потребна Европа, која му се већ показала као конкурент и, он је лака срца теслимо Стаљину, рачунајући

да је Европа просторски доста удаљена од Америке. Али њега боле снага богатства на Пацифику и он је желео у Тебрису као послонан човек, да направи један трговачки посао.

Кад човек посматра ту комедијашку игру Черчил-Рузвелт, он заиста мора да посумња у памет ових људи. Нарочито Черчила! Он узима неку наполеонску позитуру и као да је покорио свет, са надменом својственом само Енглезу, диктира услове свету. Не чини он то само зарађеним странама, тако се он понаша и према неутралним земљама, тако и према бившим савезницима. Њега није срамота што се Вилсон прилепио за Средњи Исток са милионском војском и вечито дрема. Није га срамота што су се Ајзенхауер и Монгомери прилепили за реку Сангро, па ни да мрдну даље. Њега се не тиче што се Лероса, Самоса и осталих острва у додеканезу, предају се енглеске посаде, без борбе, чим се Немци појаве. Он као кад деца навуку очеве хаљине па изигравају бау, бау, тако узима позу неког великог војсковође и победника па празном пушком плаши свет својим захтевима.

ЧИСТА ИСТИНА

Образовање партизанско „југословенске владе“, њен састав и позадина из које је израсла, као и оштар, прилично нервозан, али и одлучан одговор Пурићеве владе из Каира, иставили су поново на први план интересовање наше јавности за емигрантско-„ослободилачки“ комплекс. Као исечак поремећених односа између Енглеске и Совјета, јер Рузвелт води своју политику, овај комплекс добија посебан значај. Пучисти и они који су их сменили у Лондону, и по положају у коме се налазе и по својој политичкој оријентацији, везани су за Енглеску. Комплекс Тито—Рибар око кога се окупило све што је не само српско, него и изразито и отворено антисрпско, везан је за црвену Москву, за Стаљина који је заставник светске болшевичке револуције.

То даје овоме сукобу обележје одраза органског сукоба између политичке концепције Лондона и Москве. У потрци за докуривањем остатака нашег народа поодавно влада утакмица између Черчила и Стаљина: без и најминималнијих обзира према нашим основним народним интересима они желе да наш простор и остатак наше снаге искористе за остварење својих циљева.

Инструменти те њихове политике јесу емигрантска група у Каиру и партизанска акција на нашој територији, која је сада озглављена владом проблематичних личности. Због политичке потчињености Москви, због тактике коју упражњава и због изгубљености свога пута Лондон не сме да се отворено, јасно и одлучно, супротставља захтевима Москве и ако њихово остварење директно угрожава важне позиције Енглеске у овој делу света.

Да су господа, која су се наша у Лондону, а тамо су се наши претставници свих демократски оријентисаних политичких партија, имала способности да види суштину ствари у овој рату, да су могли да прозру игру енглеске политике и, нарочито, да су се уздржали од тога да преостатком свог утицаја покривају разорну енглеско-болшевичку пропаганду и да нису популарисали партизанску акцију оглашујући Совјетску унију за

братску, словенску и савезничку земљу, ни они, ни народ не би се данас налазио у овом положају. Они су главни кривци за тешке несреће народа и за свој садашњи положај.

Безобзирно, несавесно и неродољубиво као људи, који немају ни политичког смисла, ни морала они су дуго сипали бујицу најодвратнијих погрда на генерала Недића који је, одлучно и мушки, примио једну неизрециво тешку ситуацију и почео да биолошки спасава народ, да га политички умудрује и да му повраћа веру у сопствену снагу. Као обични енглески измењари они су уз генерала Недића и све нас називали петом колоном, плаћеницима, издајницима и обиљем других погрдних имена. Они су нас стављали под фамозно слово „З“, убијали и клали не стидеће се никога.

Данас су и они преварени, оскрамоћени и изиграни. И то на један начин коме је тешко наћи одговарајуће упоређење. Они су постали инструменти разорне англоболшевичке пропаганде. Они су својим лудостима створили платформу за замах и успон; они су им дали фирму, садржај и обележје „национално-ослободилачке“ борбе. Без њихове политичке и моралне подршке партизани не би постали оно што су данас. Својим неразумним и непаметним радом они су сами ископали нож за сопствено клање.

Генерал Недић је једини имао право. Он је једини био на правом путу. И ми смо имали право када смо тврдили да би, када би коалиција победила, Србија, уколико би од ње нешто преостало, била обична и безбојна совјетска република. Наша национална индивидуалност, остварење историске мисије, могућност пуног расцвета нашег националног творачког генија — све би то, у случају победе болшевиизма, било онемогућено у корену.

Доказало се и овим најновијим догађајима, да Енглеска не може да штити Балкан од болшевиизма. А то све, узето заједно, показује да смо ми, и поред свих огромних тешкоћа, своје народу говорили чисту и спасоносну истину. Они из Лондона и Каира говорили су му само лаж и свесно га обманивали.

Титова влада је отворено ба-

„Ослободиоци“ Француске Де Гол и друг Марти

Искрцавање Енглеза и Американаца у Северној француској Африци, новембра 1942, омогућено је издајом једне групе француских официра.

На челу ове завере стајали су: адмирал Дарлан, генерал Жиро, генерал Бержере, генерални гувернер Алжира Шател, и генерални резидент Марока — Ногес. Годину дана доцније, није било ниједног од ових завереника, на политичкој позорници Северне Африке. Адмирала Дарлана погодили су 24 децембра, смртоносни метци једног агента британске тајне службе. Тиме је уклоњен најважнији експонент Сједињених Америчких Држава, тако да је генерал Де Гол, потпомогнут од својих лондонских наредбоваца, могао повећати свој утицај.

Наследником Дарлана постао је генерал Жиро, на политичком пољу потпуно неискусан, кога је Де Гол полако, али сигурно потиснуо у позадину. Да би задовољно своју сујету, Де Гол није бирао сретства. Прво је почео ширити гласове, да сарадници Жироа, и то, генерални гувернер Шател и генерални резидент Ногес одржавају везе са француском владом у Вишију. Успело му је, да ову обојицу издајника из новембра 1942, тако дискредитише, да су и поред указаног отпора генерала Жироа, морали напустити своје положаје, и побећи у Португалију.

Овим је Де Гол и његова клика успела, да уклони два у по-

литичким интригама опробана саветника генерала Жироа. Генерал Бержере, који је у влади у Вишију имао ресор министра ваздухопловства, уклоњен је под сличним околностима, коме је да та једна потпуно безначајна команда на западној обали Африке. У почетку новембра 1943, Бержере је ухашен по изричном наређењу Де Гола, без навођења разлога.

Ову борбу против присталица Вашингтона, генерала Жироа и његових присталица — који се састојао углавном из конзервативних војних кругова — није могао Де Гол да води само са потпором својих британских наредбоваца. Он је тражио новог савезника — и нашао га у Совјетској Унији.

Кремљ је половином јануара 1943, дао до знања Вашингтону и Лондону, у отвореној форми, своје интересовање за политички развој француској Северној Африци. Обе западне демократије сагласиле су се са тражњом Москве, наређено је Француском комитету у Алжиру, да пусти на слободу 27 комунистичких народних посланика, који су својевремено депортирани од француске владе, у Северну Африку.

Ови болшевички агенти, пуштени из затвора, отпочели су одмах са разорном делатношћу: издавањем једног дневног листа, стварањем друштва „За француско-совјетско зближење“, одржавањем зборова, организовањем партије и спремањем својих политичких агената.

Да би повећала комунистичку делатност, решила је совјетска влада, да у прво време пошаље војну делегацију у Алжир, којој су придодате многе цивилне личности, које су у ствари били камуфлирани политички комесари. Нешто доцније одредила је Москва и једног дипломатског претставника код комитета у Алжиру, у лицу бившег совјетског амбасадора код емигрантских влади у Лондону, Богомолова, коме је такође придодат велики број персонална, који се већим делом састојао од болшевичких партиских функционера.

На крају јавио се у Алжиру и бивши заменик председавајућег комунистичке партије Француске, Марти, који је пред сам почетак рата побегао у Москву, да би сада предузео вођство комунистичког покрета у Алжиру.

Са овом новоствореном комунистичком партијом повезао се генерал Де Гол, да би срушио конзервативног противболшевичког генерала Жироа. Марти је организовао јавне зборове, под земље Алжира тражило је уклањање Жироа, који је жигосан „непријатељем народа“. По наређењу Де Гола полиција није интервенисала. Напротив, Де Гол је примио петнаесторицу ослобођених комунистичких посланика на „измену мисли“, које су по извештају агенције ТАСС „дале плодне резултате“.

Када је генерал Жиро, после посетања Корзике од деголистичких трупа, хтео да стане на пут комунистичкој побуди на острву, и спречи даље мриварење Корзиканаца, припадника десничарских странака, дошао је за Де Гола и његовог трабанта Мартиа тренутак, да дефинитивно уклони генерала Жироа са политичког вођства алжирског комитета, и наивно огласи „народним непријатељем“.

Тиме је и последњи експонент новембарских завереника ишчекао са политичке позорнице. Де Гол и Марти добили су слободне руке у Северној Африци. Али и овај савез, савез генерала Де Гола и комунисте Мартиа, имаће смисла само докле, док служи негативним сврхама, који ће се исто тако сврчити подземном акцијом против Де Гола. Де Гол ће тек онда испунити све жеље Москве, када буде на месту француске тробојнице са лотринским

крстом, истакао црвену заставу у Алжиру.

Андре Марти је у очима Москве најпогоднији агитатор и завереник за стварање једне болшевичке Северне Африке. Он је као матроз, 1918, спремно заверу на једној француској крстарници, створио по угледу на Совјете савет морнара, наговорио своје другове на побуну и прикључење црвеној флоти. Премештен на један други ратни брод, крстарницу „Валдек-Русо“ продужио је своју разорну делатност, док га није француски ратни суд осудио на двадесет година робије.

Четири године доцније, помиловани Марти приступа комунистичкој партији, постаје посланик департмана Сен-е-Оаз, и улази у француску народну скупштину. Марти је пет пута осуђиван: ради разорне пропаганде у војсци, покушаја побуне, увреде маршала Фоша и француске војске, али стварно ниједну казну није издржао, док му је углед у вођство комунистичке партије порастао. Постао је главни уредник комунистичког листа *Иманите*, генерални саветник у сенском департману, и напослетку заменик председавајућег комунистичке партије Француске.

Године 1936, Совјетска Унија му је дала доказ свог највећег поверења, давши једном ратном броду совјетске морнарице његово име. У шпанском грађанском рату, Марти постаје шеф „Међународне бригаде“, која се нарочито истакла својом свирепом пошћу. Ужасна убијања у шпанској вароши Аликанте, којом су приликом стотине невиних савјетских мучени, дело је овог човека. Пред избијање рата побегао је у Москву, да би сада, са упутствима Москве, поново се појавио у Алжиру, и продужио свој превратнички посао.

Алжир, најконзервативнији крај Француске, који је готово увек бирао десничарске посланике у француску народну скупштину изложен је сада Мартију и његовим трабантима потпуној болшевиизацији. Крвави догађаји на Корзизи, показали су матици — Француској, шта јој претстоји у случају једне непријатељске интервенције. Енглеска и Сједињене Америчке Државе, како је то Пјер Лавал одлично формулисао, били би само водићи и коначари болшевиизму. Андре Марти приредио би сигурно својим земљацима исто онакву крваву кланицу, као својевремено у шпанској вароши Аликанте.

То не би било за Француску савезобођење, повратак временима Треће републике, то би била крв и хаос, то би довело до једне совјетске државе, под влашћу Андре Мартиа, пучомоћника Москве.

Др Вилфрид Плацер

За незбринуте радничке породице

У вези са прогласом Старешине Српске заједнице рада генерала Недића и председника Главног одбора Заједнице српских привредника и радника за помоћ незбринутим радничким породицама, предузета је сабирна акција од Београда до најудаљенијих места у Србији. Најживљег учешћа узела је Српска заједница рада.

У Београду сабирну акцију врше сва професионална удружења за своје чланове, а почасни сарадници Србозава међу радницима појединих фабрика, предузећа и радионица. За окружна места акцију врше окружни одбори Заједнице привредника, а за остала места у Србији месни одбори.

Одред Српске гарде маршира

Промене у европском снабдевању масноћама

Проблем обезбеђења довољне производње масноћа је најакутнији у оквиру европске исхране. Том проблему поклањају све земље највећу пажњу. И зато ћемо ми у следећим редовима укратко указати на појединости о којима треба водити рачуна, када се расправља о том проблему или кад се приступа његовом решавању.

За покривање европске потребе у масноћама стоје нам на расположењу три извора: производња млека, маст од кљања стоке и прерада уљарица. Ово је уједно основна структура европске привреде масноћа, структура која се ни у току овога рата није битно изменила. Промена се састоји једино у томе што за европско сточарство стоји на расположењу само континентална база за сточну исхрану, без могућности увоза сточне хране, а за прераду уљарица, само европска производња, без увоза разних уљарица са стране.

Међутим, са том чињеницом да је Европа остављена самј себи односно да има да рачуна само са својим сировинским изворима, решење још није донето. Нарочито сада, у ратно доба, проблем се све више компликује немогућношћу да се недостатак увоза сточне хране надокнади однеком појачаном континенталном производњом. Међутим, на стојања која су у том правцу предузета досада у Европи допринеда су у многоме да се недостатак сточне хране у петог години рата мање осећају него раније. С једне стране је то постигнуто смањењем бројног стања стоке, а с друге интензивнијом производњом сточне хране.

До смањења бројног стања стоке морало је у првом реду доћи у оних земљама које су своје сточарство биле подигле на увозу сточне хране. То је био случај са Норвешком, Данском, Холандијом и Белгијом. У самој Немачкој се морало приступити јачем кљању свиња, док је број крава увећан, а производња путера увећана од 450.000 тона, у времену пре рата, на садашњих 700.000 тона.

У Холандији је број крава млекућа опао од 1938 до 1942 године од 1,5 на 1,27, а број свиња од 1,54 на 0,45 милиона комада. У Данској је у истом периоду смањен број крава од 1,6 на 0,39, а број свиња од 3,13 на 1,59 милиона комада. Француска је недавно објавила да је индекс бројног стања крава (1938 = 100) опао до новембра прошле године на 85 поена.

Све у свему, у Европи је за време рата производња животињских масноћа јако смањена, и то како производња млечних масноћа, тако и производња масноћа од закланих животиња. На тај начин морају европске уљарице да испуне два задатка, наиме, да преузму недостатак у производњи масноћа који настаје услед немогућности увоза неевропских уљарица, као и недостатак који настаје услед смањења производње животињских масноћа, које је дошло у вези са смањеним бројем стоке због недовољне количине сточне хране. На тај начин, данас, у оквиру европске производње масноћа играју главну улогу млечне и биљне масноће.

Ова преоријентација европске исхране од животињских масноћа на биљне дошла је из горњих разлога, које смо укратко изнели, и који су довели до тог начина тражења излаза из нужде. Међутим, та преоријентација има и свој економски рационални карактер, наиме, иста засејана површина даје под уљарицама двоструку, па чак и троструку, количину масноћа од оне која даје сточну храну, која се претвара у масноће путем животињске исхране. При тој калкулацији је већ узето у обзир да у-

љане погаче учествују у производњи животињских масноћа.

Нарочито у ратној привреди мора се водити рачуна о томе да се на најрационалнији начин производи све оно што је потребно. Европа може да покрије своју потребу у масноћама са много мањом површином ако сади уљарице него ако приступи интензивнијој производњи сточне хране. Ту не игра улогу само обрађена површина, већ и уштеда радне снаге. Разуме се да се због тога не сме занемарити сточарство, јер су животињске масноће и месо прекопотребне човјечем организму из биолошких разлога.

Европски континент има још огромне неискоришћене могућности за производњу уљарица, а самим тим, за повећање производње биљних масноћа. На тај начин ће се на најрационалнији начин успети елиминисати недостатак увоза страних уљарица и недостатак производње животињских масноћа. Међутим, увечаном производњом уљарица неће се само искрити потреба у масноћама, већ се истовремено узјаним погачама омогућити интензивније сточарство, које ће онда опет са своје стране производити више животињских масноћа и меса.

Једно значајно предавање Смисао радне службе

У уторак, 7. о. м., у великој сали Коларчевог народног универзитета одржао је предавање виши радни вођа Сеп Прагер о смислу и циљу радне службе Рајха.

Предавању вишег радног вође Прагера присуствовали су: војни заповедник за Југоисток генерал Фелдбер, генерал ваздухопловства Вабер, шеф одељења код генералног опуномоћеника за привреду Бетнер и претставник немачког посланика др Рингелман.

Претседник српске владе армиски генерал Милан Ђ. Недић дошао је на ово предавање у пратњи управника града и претседника Београдске општине Драг Љ. Јовановића, државног секретара при претседништву владе г. Цветана Ђорђевића и шефа кабинета пуковника Масаловића. Предавању су такође присуствовали министри Велибор Јонић, Таса Дигић и др Милорад Недељковић, бивши министри др Јован Мијушковић, Момчило Јанковић, Данило Вуловић и инж. Стојимир Добросављевић, помоћник министра просвете Владимир-Велмар Јанковић, помоћник министра социјалне политике и народног здравља Србољуб Ђонић, руковалац Националне службе др Ђура Котур са помоћником Милорадом Мерчећем и шефом организационог одељења Алексијем Недељковићем, Командант добровољачког корпуса пуковник Мушички, управник Државне архиве Милан Стојимировић-Јовановић, директор установе „Земља и рад“ Стево Клуић, као и врло велики број претставника свих друштвених редова и једна група обвезника националне службе рада.

У своме предавању виши радни вођа Сеп Прагер је између осталог рекао:

Подземна разорна комунистичка акција

У тешким и мутним ратним приликама, док је српски народ уложио све своје силе и напоре да се одржи у заједници европских народа, бивша комунистичка партија Југославије уложила је с друге стране све своје разорне подземне силе да српски народ доведе до потпуног уништења, да га збрише једном за увек са лица земље. Открића полиције која се протежу од прерата па до последњих дана и која су недавно објављена у дневним листовима најбоље показују не само методе и циљ тог рускињачког рада, већ откривају и људе који су тим радом руководили и обављали га. Довољна су имена тих људи и њихово порекло па да нам очигледно покажу и докажу колико мало везе они имају са Србијом и са српским народом, па према томе и колико им је мало стало до судбине српског народа.

Ко су и одакле су!

Али, у колико би могао бити извесне недоумице да су можда њихови сарадници чистокрвни Срби, којима је заиста стало до свога народа, довољно је да погледамо списак имена и порекла оних многобројних терориста на територији Србије, који су пали полицији у руке, или је полиција успела да утврди њихов илегал рад. Ту се налазе Јеврејин Аврам Хајдушки, организатор ко-

мунистичке групе графичких радника у Београду, Виктор Банек, један од главних комуниста из кевнице Народне банке, Сабо Геља, Бери Фрања, Антала Фрања, Штајнфелд Александар, Фадила Маглајић, Виктор Жилић, Андрија Полгар, Вебер Золтан, Шкрибар Јосип, Конги Петар, Селеш Михаљ, Кизур Иштван, Хелдши Јосип, Њитрај Клема, Прос Золтан, Готесман Тибор, Ку чега Фрања, Стеван Хладна, и безброј других.

Један пак од главних терориста у бившој Југославији који је после рата покушао да пренеде своју активност у Београд био је опанчарски радник Мато Видаковић, родом из Црквица, по народности Хрват.

Фабрикација експлозива

Тај Видаковић играо је у редовима комуниста једну значајну улогу. Ма да опанчарски радник по професији, он је имао и универзитетску диплому стечену у Совјетској Унији. Могао би неко помислити да је тамо, услед слободоумља у настави, дозвољено и радницима да се непосредно упишу на универзитет и да заврше овај или онај факултет. Међутим, оно што заиста има да нас згради, то је врста факултета на којој је Видаковић дипломирао. То је у ствари терористички факултет, т. зв. терористички курс, који се одржава на иначе познатом Свердловском универзитету у Москви.

Пошто је издржао трогодишњу робију на коју је био осуђен у бившој Југославији као опасан комуниста, Видаковић је успео да се пребаци у Совјетску Унију, где је ступио на тај курс. Постеченој дипломи, добивши потребна упутства Коминтерне, Видаковић се враћа у Југославију и приступа стварању јаким комунистичких организација у Суботици и Београду. То му не полази за руком, јер му власти улазе у траг и хапсе чланове организације, све познате комунисте, осуђиване у више махова.

Успевши да се овога пута измакне полицији, Видаковић се пребацио у Француску и дошле, за време шпанског грађанског рата, постао је командир познатог хрватског првог одреда „Матија Губец“.

Експлозија у Драгачевској улици

После пропасти црвених у Шпанији Видаковић се враћа у Југославију и ради на стварању револуционарних терористичких организација у Славонији и Црној Гори. После рата долази у Београд, где се крије под лажним именом Митра Дабановића. Настао је код Данице Цветковић, секретара Управног суда, савршено познатог комунисте муслиманца Фадила Маглајића. У њеном луксузном стану, у Драгачевској улици бр. 17 А, на Пспрату, Видаковић уз помоћ Маглајићеве, почео је да фабрикује паклене машине.

Да није почетком јула пре две године дошло до тајанствене експлозије у Драгачевској ул. бр. 17, којом су приликом готово два спрата куће оштећена, а више лица рањено и повређено, врло би тешке биле жртве које би београђани и српски народ морали да плате захваљујући пакленим плановима Коминтерне и подземном раду Хрвата Мате Видаковића. Уз помоћ др. Станојке Ђурић, лекарке из Београда и познате комунисткиње, која му је набављала потребан материјал по апотекама, а на основу стеченог „знања“ на московском универзитету, Видаковић је почео да прави експлозив.

Успео је да се лажно претстави као избеглица и да добије запослење као железничар. Добио је чак дозволу за ноћно кретање пругом. Његова намера била је да експлозив израђен у свом стану спакује у кутије „Ибар“ цигарета и да их размешта дуж пруге на линији Београд—Дунав — Београд Сава — Ресник.

На нашу срећу његово „универзитетско“ знање показало се недовољним и експлозив, уместо да разнесе пругу и возове, разнео је његов сопствени стан.

Још један паклени план

Операција са експлозивом није успела. Међутим, комунисти су подземно спремали још једну несрећу београђанима и српском народу.

У овом случају главну улогу имао је да одигра столарски радник Золтан Вебер. Он је још пре рата био познат као комунистички организатор. У Скопљу био је осуђен на 5 година робије ради стварања комунистичке организације у војсци, а доцније је од стране Државног суда за заштиту државе осуђен опет на 3 године робије због учешћа у комунистичком раду. Кад је изашао са робије отпочео је заједничку акцију са познатим комунистом и чланом Централног комитета Комунистичке партије Југославије столаром Андрејом Полгаром.

После рата обрео се у Београду. Окупно је око себе групу столарских радника и припремио паклени план. Радило се о томе да са својим сарадницима преузима столарске послове на грађевинама које су се преуређивале за Немачку војску. Требало је утврдити које ће важније личности становати у дотичним зградама, па према томе, приликом извођења столарских радова, поставити експлозив. Срећом, план је у последњем тренутку откривен и Вебер је ухваћен од стране органа Управе града Београда заједно са извесним бројем својих сарадника.

Срби нису важни!

Ови случајеви најбоље нам откривају ко су главни организатори комунистичких дела саботаже у Србији и колико је њима стало до Срба и до Србије. Заиста је жалосно што се ипак поред ових вођа и организатора комунизма убачених са стране нађе и по који заведени Србин, који је из личних или користољубивих разлога заборавио славну традицију и славу прошлости српског народа, који не види да целокупна комунистичка акција иде искључиво на то да се национално Српство истреби и да на плодној и крвљу натопљеној српској земљи завлада анархија и међународни светски олош. Домаћинства би имала да буду уништена, породица распршена, државе да нестане као да никад није ни постојала.

Зар је могуће претпоставити да ће ма који прави и честити Србин, коме је увек његово домаћинство било највећи понос, његова породица највећа светиња, његова Домовина највеће благо, икада то дозволити!

Уосталом, досадашње држање српског народа даје пуно оправдање веровању, да међународни олош никада неће успети да завлада српском земљом. Очигледни покушаји комуниста да у најтежим приликама преузму власт у појединим крајевима и местима Србије пропали су не само под дејством оружане силе, већ и под притиском народа који их је примио са крајњим неповерењем. Услед тога њиховим бандама није преостало ништа друго него да се разбегну и прикупе у другим крајевима бивше Југославије, где су, услед разних околности, наишли на повољнији терен. Покушаји које сада опет чине да би се пребацили на српску територију осуђени су већ у самом почетку на пропаст. Српски народ, који још добро памти њихова крвава дела и терористичку владавину, супротставља се свима својим силама. Те силе, здраве националне и родољубиве силе, биће несумњиво у стању да одбране свој дом и своју Домовину.

Верности себи

Непоколебива верност себи прва је особина нас добровољаца. Она означава веру у нашу идеју, у нашу мисију и у сопствену снагу која је несаломљива. Верност себи, у овим данима љуте, и надземне и подземне борбе, означава једину залог сигурног спасења српског народа над којим још увек кобе љуте и крваве опасности. Ми их видимо, осећамо, оне се све јасније оцртавају пред нама. А има их много, врло много.

Верност себи, верност је српској земљи, духу и светињама отаца и завет палим друговима да ћемо у постојаности и борби истрајати све док отаџбини не повратимо сјај старе славе и величине. Љути и прискорбна времена наилазе. Оштрицу опасности коју она доноси ми гледамо у срж. И ништа нас не плаши и не онеспособљава. У овој величанственој борби ми немамо личних интереса, ни комбинација, ни било каквих порочних оптерећења. Ми свесно урастамо у темеље будуће Србије, која се већ оцртава. На нама се остварује тајна еванђелског зарна за које је речено да ће бачено у земљу остати само ако не умре, а ако умре, да ће родити стотруки род. И ми умиремо и гинемо у борби за Србију не по коби, него по вишем призиву, који могу осетити и појмити само они који у овој величанственој борби не мисле на себе и о себи.

Наше се снаге употпуњују, наша полетност расте, наша воља постаје све гранитнија. Наши замаси ће се, ако Бог да, у скорој будућности још јаче осетити. Јер ми смо на правом, исконском, народном путу. Ми смо добровољне слуге народа. Боримо се за његово боље и радосније сутра. Ми смо темељи народног опстанка, његова једина нада на боље дане и лакшу судбину. Ми продубљујемо херојски дух предака, употпуњујемо свој лик према најсветлијим ликовима наше прошлости. Трудимо се да у своје личне животе уткамо што више од неукротиве народне стихије, која није никада усахњивала. Чинимо напоре да не грешимо ни према себи, ни према другима. Трудимо се да донесемо умудрење, правду, самилост и обнављање посрнутих и заблуделих.

Ми се супротстављамо свим пороцима, слабостима и недовршеностима појединаца. Ми саблажњиву стихију зла гучемо по глави. Зато је наш добровољачки пут трновит и тежак. Али је зато и величанствен. Херојство није само у физичкој борби, него и у борби духовној, у непоколебљивом супротстављању злу у свим његовим омамљивим облицима.

Ми смо постигли много. Али је још увек много више задатог и непостигнутог пред нама. А и то морамо постићи. Све наде које се у нас полагају морамо остварити. Ниједну не смео изневерити. Ако останемо верни себи, своје духу и својим идеалима постићићемо све. А верностсе-

би то је удубљивање у подвиге, трудни и напорни пут самообуздавања, и неослабљена готовост на саможртву и служењу заједници.

То је наша суштина. Њоме се разликујемо од других.

СКИДАЈТЕ ИМ МАСКЕ!

Комунисти-партизани свесни су да их народ у Србији неће, да их мрзи и презири и да бежи од њих као од куге. Огроман део српског народа, нарочито сељачки део његов, одувек је био непомирљив противник комунизма и његовог црвеног, крвавог, безбожног „раја“. Само пропалице, олош, нерадници, ладолези и један део заблуделе, заведене и покварене салонске и господске омладине заносили су се комунистичким лажима и проповедали су у јавности комунистичку неминовност и црвено „благостање“. После партизанских разбојништава и напада из године 1941, кад је српски народ стекао прилику да из непосредне близине и у пракси види совјетско-комунистички „рај“, постао је још огорченији и одлучнији противник јеврејско-бољшевичких доктрина и црвених „благодети“.

Тито и његови доглавници на нашем простору свесни су дубоко ових чињеница, па сад свугде где се појављују у српском народу, у српским селима и другим насељима, носе на себи разне маске у циљу да би се викало допали народу, да би га, уствари, преварили. Тако, на пример, познато је да партизански „лидери“ у задње време иду и у цркве, да се пред народом крсте и моле Богу, да пале свеће и да желе да врше друге црквене обреде. Или, ако упадну у

чију кућу, ма да знају да код домаћина има разне хране, мрса и слично, они намерно траже комад хлеба и главицу лука и „мало соли“ само да би се стекао утисак како су они скромни, како су обазриви према народу, како су далеко и од сваке помисли да би пљачкали и харали што им је иначе, по њиховом програму, не само допуштено него чак и изричним одредбама наређено. Претварајући се да верују у Бога и свету православну цркву, они кажу сељацима како је сад у Совјетској Русији дошао њихов патријарх и да им је наредио да свугде посећују и поштују српске православне цркве, да се моле Богу, да се причешћују, итд. итд. А кад траже кобу хлеба и главицу лука, они настоје да домаћину скрену пажњу на своју скромност и „аскетство“ с једне, а на отимачине и прождрљивост других који залазе по селима и сеоским домовима с друге стране...

За овакве и сличне трикове, блефове и хохштаплераје партизанских бандита по српском народу чује се све више у последње време. На ову врсту просте, али често и опасне демагогије скреће се особита пажња свима добровољцима, да би на одговарајући начин парирали ту врсту најновије партизанске пропаганде и указали пажњу народу на ту најновију бољшевичко јеврејску лаж и маску. Партизански

Пуне две године добровољачке борбе посведочило је безбројним доказима и најживљим примерима колико је био правилан и за Србију и цео српски народ спасоносан пут којим су

српски добровољци од септембра 1941 до данашњег дана неустрашиво и пожртвовано корачали. Са најмеродавнијих места више пута, нарочито у задње време, речено је да се за опстанак данашње Србије има у главно захвалити непоколебиивој и јуначкој акцији добровољачких јединица. И шири слојеви српског народа, иако још увек у забуну и под утицајем разноврсне пропаганде која о свему више води рачуна но о српскоме народу, постепено увиђају значај добровољачке борбе и није далеко дан кад ће цео свесни национални српски народ одати пуно признање српским добровољцима и њиховој историској мисији.

Међутим, добровољачка борба још није окончана. Много је што спасено и сачувано, многа је рана зацељена, много заблуделих и заведених је на прави пут изведено, али се још не сме поверовати да је Србија потпуно сигурна и да је српски народ изишао из свих

бандити спремни су да се и подуже моле по црквама, па да их доцније мирне душе, исто као и у Совјетији, сравне са земљом или их претворе у коњушнице и слично, а да српске свештенике повешају на олтарима само ако би се дочепали макар и најкраће власти. А што се тиче сељачке и домаћинске имовине уопште, од ње ни трага остало не би само кад би црвендаћи постали господари народног живота. Све исто као и у Совјетији. Стога скидајте маске свугде и на сваком кораку са лица комунистичко-партизанског олоша!

М. П.

опасности које су му страховито претиле и које му још увек прете у овом великом светском обрачуна. А све док то не буде, све док српски народ не буде обезбеђен од нових потреса и катастрофа, српски добровољци морају бити најбуднији чувари и заштитници његови; српски добровољци морају непоколебиво остати на мртвој стражи чувања српске отаџбине и васцелог српског народа.

Овај велики светски рат, као што је добровољцима од почетка њихове борбе јасно, води се мимо нас и без икаквог утицаја, с наше стране. Српски народ ни за длаку не може допринети ни оваквом ни онаквом исходу овог циновског хрвања. Ни док је била цела и слободна држава Југославија од нас нису зависиле веће акције овог рата, а после пропасти Југославије, још мање. Иза свега тога истинско српско родољубље састојало се и могло се састојати само у томе да се спасе што више српских глава, да се учине сви напори како би преостали српски народ са што мање нових несрећа и невоља могао да издржи и преживи овај рат. То је био пут, то је била она српска политика коју је под јесен 1941 повео генерал Недић са владом Народног спаса. То је био овај пут којим су најхрабрије и најнепоколебивије пошли српски добровољци, не жалећи све муке и патње, готови на све жртве.

Л. В.

МИ СМО СРПСКИ ДОБРОВОЉЦИ

Ми смо српски добровољци,
На шајкачи српски грб,
На срцу нам Српство лежи,
Сваки од нас дични Срб.

Српску земљу, родну груду,
Ми љубимо изнад свега,
Од несрба, издајника
Ми бранимо сваки брег!

Ми смо српски добровољци,
Не жалимо живот свој, —
Да Србију сачувамо,
Прихватисмо љути бој.

Наше руке, наше дело
Благосиља и сам Бог,
Ми смо српски добровољци,
Браниоци рода свога!

Не тражимо туђе ништа,
Подижемо ми свој дом,
Ми смо српски добровољци,
Живот дајмо роду свом!

М. Живановић

Добровољци су заузели погодан положај, који им омогућава да постигну прве поготке...

(Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

Живот и прикљученије једног бившег Србина

Сећања на „Брадоњу“

Недавно је наменован за команданта свих партизанских банди у Србији познати крволок и непознати активни артилериски потпоручник југословенске војске, Радивоје Јовановић, наречени „Брадоња“.

Сећам се: пре петнаест година ушло је једно бојажљиво десетогодишње сељаче у велики хол ваљевске гимназије. Омаленог и трунтавог тела, велике главе и подбулих очију, са опуштеним обрвима, који су му стајали као прилепљени на слепоочницама, дебела носа и још дебелих усана, добио је наравно одмах, чим је крочио међу своје нове другове, још пре него што се уписао за ђака ваљевске гимназије, надимак „Мечак“. Ово је име „Брадоња“, данашњи свемоћни силник из села Заруба крај Ваљева, носио сасвим заслужно кроз осам година свога школовања у Ваљеву. Касније су видели његови другови да нису ни за длаку погрешили када су га назвали „Мечком“; овај надимак је не само одговарао његовој физичкој, већ и духовној физиономији. Помало приглуп, али тврдоглав и задрт, био је „Мечак“ приман и у тзв. „боље друштво“, које је било истовремено из моде и екстравагантности, и комсалонско. Приман је код ових ради разоноде и увесељавања, али је баш ту можда и нехотице — почео да сриче азбуку Карла Маркса и да, једног дана, изучи код ових комунистички буквар. Нико није знао после тога да на ружнији начин исмеје нашег доброг професора веронауке, или да баналније карикира пред час, на школској табли, наше најбоље наставнике, који су нас поред лекција из својих стручних предмета поучавали и национализму.

Касније је „Мечак“ еволуирао: од баналног дечака постао је блазиран младић, а поред тога и борац за пролетерску мисао. Он, син богатог сеоског домаћина. Наравно, никада га у школи није ни глава заболела ради његове нове јудео-марксистичке вере. Напротив, систем нашег школства и демократско-масонски наставнички колегијум омогућавали су и једноме „Мечку“ да некажњено сеје отров комунистички међу школском омладином, која је, остављена сама себи, лутала по беспућу.

Ма да никада „Мечак“ није могао, ради свога интелектуалног нивоа, да постане неки комунистички вођа, чак ни у своме најужем кругу, ипак је многе његове познанике изненадио када је, и он заједно са великим бројем отишао у — Војну академију.

Неупућени су поверовали да је сатана постао анђео, да је од комунисте преко ноћи постао националиста. Слутили нису да је инструкција одозго, из Москве, гласила: комунизирати духовно расточену и демократско-масонском мишљу већ ослабљену југословенску војску. Тако је и „Мечак“, као комунистички редов рекао: „Разумем!“ и отишао

у школу за официре наше народне војске.

И ту је „Мечак“ заједно са осталим својим друговима, изграђеним комунистима из целе Југославије, почео посао на претварању Војне академије од школе за националне официре у школу за официре јеврејског болшевиизма. Потстрек са подршком за њихов рад, дошао је — можда и неочекивано — са највиших врхова наше војне хијерархије. Тако се десило, у трнутку када су ови потпуно разрадили свој посао и озбиљно угрозили намени и гласу наше некада елитне Војне академије, да генерал Петар Пешић, тада министар војске у влади којој су давали јудео-масонски тон министри Чубриловић и Константиновић изабаци из Војне академије као кофере притома поднаредника Миленка Поповића и још неколицину питомца, који су покушали да парирају овај разорни рад и да развију поново нашу националну тробојку, која се дотле поносно лепршала на сивој згради у Милоша Великог улици.

Тако су ови младићи отишли у трупу да окајавају грехе свога борбеног национализма, а „Мечак“ и остали другови, стари и нови комунисти, постали су ускоро потпоручници југословенске војске.

Путеви њихови су се разишли и после нашег слома: „Мечак“ и другови у цивилу и униформи су отишли у шуму, Миленко Поповић са својим у добровољачке редове. Ко је имао 1940 године право: генерал Пешић или поднаредник Миленко Поповић; ко данас: „Брадоња“, командант свих партизанских банди у Србији, или опет Миленко Поповић, сада добровољачки поручник? Ко има право, догађаји већ показују, а објективан историчар

ће дати једном свој меродавни суд.

У шуми је Радивоје Јовановић „Мечак“ добио, као активни официр читав један одред — колубарски — под своју команду. И добио је ново име: „Брадоња“, јер „Мечак“ није могао да буде и „господин командант“.

Говорити данас о злочинима „Брадоњиним“ у ваљевском крају — Ваљевцима, па и свима Србима значи: правити рупу у води. Али црне шамије многих српских мајки и њихова клетва, којом га оне проклеше, постаде најбоље сведочанство за његов аванзан у црвеној сатаниној војсци. После крвавих напада на Љиг и Лајковац, „Брадоња“ је наменован за команданта партизанских банди у ваљевском округу. После њиховог разбијања у пролеће 1942 године, „Брадоња“ се извлачи заједно са још неколико политкома и команданата, одлази у врховни партизански штаб на поклоњење Јосипу Броз, званом „Титу“. Ту се већ знало за његове злочине и крвопролића. У картотеци партизанских вођа на његовом картону, под рубриком „специјалитет“ било је регистровано: „Најпре своју буржујску жртву довољно искасапи и унакази да је не би могао нико више да препозна, а онда је прекоље и — за сваку сигурност — отсече јој главу, коју више нико не може да пронађе и да сахрани заједно са телом. Укратко: уметник у своме послу.“

То је свакако најјачи квалитет Радивоја Јовановића, некадашњег „Мечка“ и артилериског потпоручника југословенске војске и данашњег „Брадоње“ и команданта свих партизанских одреда у Србији, то је најјачи квалитет за оцену његовог рада и постављања на овај положај.

Тако је сад први међу партизанима у Србији, по инструкцијама искљученог богослова, Јосифа Висарионовича-Дугашвилија, међу комунистичким бандитима нареченог „Стаљина“, тако је почео и „Брадоња“, иако безбожник још из свога детињства,

ПОГИБИЈА ДОБРОВОЉАЦА СВЕТОЛИКА МАРКОВИЋА И МИОДРАГА ПЕТРОВИЋА

Пре кратког времена, приликом једног мучког напада, погинули су у селу Црни Кал у Срезу лепеничком, добровољци каплари Светолик Марковић и Миодраг Петровић.

Овај тежак злочин одиграо се на овај начин. На дан погибије двојице добровољаца, једна група комуниста дошла је рано ујутру у село Сипић и ту сазнали да тих дана у селу борави добровољац-каплар Миодраг Петровић, који је дошао на одсуство. Истога дана, предвече, комунисти су упали у кућу пок. Миодрага и захтевали од његове жене да им каже где јој се муж налази. Жена пок. Миодра-

га Петровића одговорила је да јој се муж налази на свадбеном веселу у кући Милисаве Марковића, оца погинулог добровољца Светолика Марковића. Комунисти су после тога претресли кућу и не нашавши ништа у њој, упутили се према селу Црни

Миодраг Петровић, каплар-добровољац

(Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

Добровољац-каплар Светолик Марковић

(Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

да се крсти по српским сеоским црквама, да би још једном заведе, већ толико пута завођени светосавски српски народ. И да неколико тренутака касније, опет побожно, али сада без образине, збојеручно коље честите домаћине и националне четнике и добровољце.

Бож. Ж. Најдановић

Кал, са намером да се обрачунају са двојицом добровољаца. Њихов одлазак искористила је и жена пок. Миодрага, која је пречим путем стигла до свога мужа и обавестила га о опасности која му прети. На ову вест, пок. Миодраг Петровић, заједно са домаћином Милисавом Марковићем и његовим сином добровољцем Светоликом Марковићем, пошли су пред кућу да са оружјем у рукама сачекају комунистички напад. Међутим, било је касно. Користећи се мраком, комунисти су се већ били привукли кући и осули митраљеском ватром на добровољце. Смртно погођени, ови нису имали времена да одговоре на њихов мучки напад.

Поред погинулих добровољаца, овом приликом пало је још неколико жртава. У кући добровољца Светолика Марковића налазило се доста сеоског света, који је присуствовао свадби његове сестре. Меци злочинаца смртно су погодили и жену добровољца Миодрага, Драгињу Гину Петровић, која се налазила пред самим порођајем, домаћицу Десанку Марковић, мајку једног детета, затим домаћицу Росанду Петковић из Лапова, мајку троје деце, а исто тако ранци у руку и брата погинулог добровољца каплара Светолика, Драгомира Марковића.

Овај мучки напад комуниста на неспремне добровољце и на незаштићени свет, који се налазио на свадбеном веселу, оставио је веома тежак утисак и нашао на још тежу осуду комунистичких злочинаца у овом крају. Тим пре што су погинули добровољци Светолик Марковић и Миодраг Петровић уживали глас најпоштенијих и највреднијих млађих сеоских домаћина.

После краћег времена и бацач граната ступа у дејство...

(Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

КУЛТУРА

ДОБИТНИК НАГРАДЕ ЗА ДРАМУ

Властоје Д. Алексијевић

На књижевном конкурсима листа Српски народ, награду за драму добио је Властоје Д. Алексијевић, писац драме *За добро народа*, писац који спада у наш млађи књижевни нараштај.

Награђени писац води порекло из старе српске куће Алексијевића из Србобрана и њен је последњи изданак. По предању, његови претци дошли су из Јужне Србије за време сеобе под патријархом Арсенијем Јовановићем IV — Шакабентом, и то око 1740 године, па су онда своју породицу разграњавали, а у националном смислу она је једна од првих у своме крају. Пишчев деда као и пишчев отац, некадашњи велики жупан београдске области, а пре тога уредник новосадске *Заставе*, због свога националног става били су прогавани.

Добитник награде свршио је правни факултет у Београду, пре рат 1941 био је пристав Народне скупштине, па је затим ишао даље у својој службеничкој каријери.

Млада млад, рођен 19 октобра 1911, г. Алексијевић још као гимназиста почео је да се бави књижевношћу и публицистиком, сарађујући у часописима *Српски књижевни гласник*, *Дело*, *Живот и рад*, као и у листовима *Време и Правда*, расправљајући понајвише теме националне проблематике, као што су „У чему је снага нашег народа“, „Нови национализам“, „Народ и карактер“, „Вредност национализма“, *Рад Валтзара Богвиша на националном законодавству*, „Ко су Буњевци“ итд.

Од запажених радова исто тако треба споменути „Појава илиризма у угарских Срба“, „Покушај првог часописа у Срба“, „Српска национална култура пре једног века“, затим читав низ портрета: Ђорђа Красојевића, др Жарка Миладиновића, др Слава Милетића (отштампан и посебно), Милице Јаше Томића, др Лазе Пачуа, Лазе Нанчића и др. а у посебној едицији велика и систематски изграђена студија „Биографија Јаше Томића у развоју личне идеологије“ (1938).

Од досад публикованих радова из чисте књижевности овај писац нам је пружио: збирку песама у прози „Војнички записи једног редова-џака“ (1936), књижевни есеј „Наша жена у књижевном стварању“ (1941), а у дневној или повременој штампи поред осталих радова и запажене: „Феминизам Августа Стриндберга“, „Друштво и Молијеров тартифски тип“, „Наша омладина осамдесетих година прошлог века“, „Јован Јовановић-Змај као политички песник“, „Путопис као друштвена уметност“, „Значај политичке лепе књижевности“ итд. да нам у најновије време пружи у листу *Српски народ* читав низ књижевних портрета наших заборављених књижевника из XIX века (Дамјан Павловић, Јефтан Шантић, Стефан Н. Стефановић, Коста Руварац, Владимир Васић, Белуш Јакшић).

Из области правне науке Алексијевић нам је пружио мање радова, али их ипак вреди поме-

нути: то су чланци „Нова скупштина и стари законски предлози“, „Верификација мандата народних посланика који нису поднели пуномоћства“, „Једно актуелно питање (о корпоративизму)“, „Поводом Немачко-Италијанске арбитраже у Бечу“, „Проблем Дунава“ и „Данашњи проблем Подунавља“. Сви су ови чланци имали чисто информативан карактер, те нису изгубили од своје актуелности.

Драмска стварања добитника награде дошла су као нека завршница у оквиру предњих радова, бар што се тиче награђене

драме. Преко јавности он нам је пружио до сада свега једну оригиналну драму, која је са успехом прешла позорнице нишког и панчевачког Народног позоришта, под називом „Поноћна драма“, а како се из дневне штампе види, у овим позориштима се припрема истовремено и његова драматизација приповетке Косте Рувараца „Карловачки ђак“. Драма „За добро народа“, којом је писац и добио награду, долази као потврда једног већ утврђеног правца у књижевности и става у друштву, а тај је изражен у чисто националном духу.

Писац о своме делу

— Већ се из моје кратке биографије види да сам поставио као циљ живота само рад. О стварима у рукопису није време да се говори, јер подлеже још личном критицизму. Једна ствар пре публикације увек треба да прослава извесно време у фијоци стола, па тек када доживи ко зна коју коректуру, онда се пушта у јавност. Тај је случај био и са драмом „За добро народа“, пошто је написана још 1941 године.

Пошто сам доста времена провео у својству чиновника у Народној скупштини, природно је било да и из оног милијеа узем који предмет у разматрању. Драма „За добро народа“ дошла је као покушај давања једног пластичног приказа нашег друштва пред слом 1941 године, са свима манама и у свима пресецима. На један благо ироничан начин ту видимо нашу политичку средину, монденско друштво, све друштвене класе, однос човека према жени, јаловост сентиментализма у односу на сиротињу реализам и на крају, а та се теза провлачи кроз цео комад, да на крају дође до израза у пуном замању, питање ко је прави претставник српског народа, како се са тим претставником — сељаком, поступало, и како ће он доћи до свога права у односу на оно друштво. Већ сам наглашио да је у питању једна сатира, а сатира никако није далеко од памфлета.

Да ли сам у потпуности и у свему успео друго је питање, ту је оцена самог жирија конкурса, али верујем исто тако у оцену и јавног мишљења, које очекујем са великим интересовањем.

Од првих дана рада на драми увек сам се држао једне одличне мисли нашег домаћег књижевника Ива Војновића Подвљачим узгредно, да сам га увек сматрао за нашег најјачег позоришног човека. Та мисао била је изнета 1917, можда у истој ситуацији у којој се и ми данас налазимо, у чланку „Савремена драма“:

„Латићемо се здрава посла, тј. добром метлом поместићемо сваки кутућ куће и дворишта од сумњивих остатака и кривих виржина зна“.

сломљеног материјализма, па да се у препорођену, очишћену и на ново посвећену домају врати победоносна законита владарица: „Народна пјесма“.

То је некада рекао писац драме „Лазарево васкресење“ и „Смрт мајке Југовића“, па и ја у самом народу се налази извор нашег живота, па и наше уметности. Једину праву вредност коју ми можемо пружити јесте изворни народни дух. Нимало нису симпатична лутања и странствавања у литератури.

Али, сасвим је друго питање на који ће се начин тај домаћи дух изразити! Стога ја мислим, да сам у намери ипак донекле успео. Драма „За добро народа“ је по обради теме сасвим оригинална. Код нас се о сличној теми још није писало. На пример, цео један чин дешава се у сали скупштинског пленума, који ми је послужио у приказу као критика оног што више никада не сме да буде. У тим моментима постојала је опасност да се не спусти исто време, све ове личности, са

Властоје Д. Алексијевић, добитник награде за драму на конкурсима „Српског народа“

(Цртеж: Н. Ђешић)

на ниво обичног журнализма, али захваљујући једном благом сенчењу романтичним идејама, то је избегнуто.

О личностима у драми могу рећи да су оригиналне. Само, да би се добио што изразитији општи рељеф, неке особине појединаца приписиване су другим лицима, тако да се добила бизарност свих драмских улога: сељака, политичара, чиновника, мондена, песника, научника и индустријалца. Сви они раде „за добро народа“ и живе у својој уверењу да то раде, а то је уверење са личног гледишта до сада било главно. Објективног критеријума није било.

Постепеним развојем драме, која има четири чина или пет слика, а од којих је први са највише недостатака, пошто је основна проблематика захтевала да се на сцену ставе сви проблеми у које сам сам себи поставио, не одговорим.“

ЗА ДОБРО НАРОДА

Фрагменти из наредне драме

ЧИН ТРЕЋИ

Драган Симић, Први, други и трећи сељак

ДРАГАН СИМИЋ — Сада ћу ја људи написати вама једно мало писамце за господина министра, да ће све бити данас или сутра готово.

ДРУГИ СЕЉАК — Само ти нама напиши, не жали хартије... Одужићемо се ми теби, само нека буде још данас готово... Ја бих ти за то, ка брату рођеном, био захваљан...

ДРАГАН СИМИЋ — Е, пријатељу, да си ти мени иче дошао са тим, ја бих ти то данас сигурно свршио, па би прошао и без казне, јер знаш, велика је то ствар — држава! Она исто тако живи и тражи да живи баш као и човек. Па пошто она живи за наше добро, њој треба пуно новца...

ДРУГИ СЕЉАК — Добро, дела онда гледај за сутра... Нека то сутра буде готово. А кажеш, да сигурно нећу морати баш ништа да платим? Ако, ако, сигурно си у нама и за друго бирање.

ДРАГАН СИМИЋ — (Сео да пише, али се на ове речи подигне са столице) — Пријатељу, па ја ти нисам

рекао да нећеш морати ништа да платиш. Ја сам рекао да ћу те ослободити да платиш дужну презу, а не да ћу те уопште ослободити да платиш. Знаш, као што држава живи за вас, тако живе и чиновници само ради вас. Треба и њих мало нахранили. Није то штета, веруј, они су сиротиња баш као и ти...

ТРЕЋИ СЕЉАК — Знам ја то, имам и ја синовца неког вајног чиновника. Са оном ситном децом мучи се као нечастиви... Сав ми је дошао некако сив и потамнели...

ДРУГИ СЕЉАК — Када се мора мора. Богат сам ја, господине. Све ја могу да купим... Сви треба да живе... Ако, ако, даће и мени Бог, па ће бити и њима...

ДРАГАН СИМИЋ — Како ти то причаш пријатељу! Ја радиш за твоју корист. Ехеј, знаш ли ти шта значи варати државу! А ми варамо државу... Квядемо од ње, да дамо теби... Држава није партија, она је изнад партије...

ПРВИ СЕЉАК — Јес, и изнад задруге...

ДРАГАН СИМИЋ — Ти да ћутиш, ти си безобразан. Само сељак уме

(наставка на следећој страни)

ЗА ДОБРО НАРОДА

такав бити. Дошао човек у туђу кућу, па узео да врећа. Кућа се, пријатељу мора поштовати...

ПРВИ СЕЉАК — Ене, а чиме сам те увредио? Зар тиме, што сам помињао задругу? Па ако ниси крив, што се бунитиш!.. А!.. И тебе једу наше вашке... А каква ми је па ово светиња, нека кућа, а нигде нема иконе, већ неке саме жене...

ТРЕЋИ СЕЉАК — Бут бре, ти сада!.. Треба да те је стид... Добро каже човек!.. (Другом сељаку): Јес, јес, Јоване, ми отимамо од државу па тебе дајемо!

ДРУГИ СЕЉАК — Ни дао Бог!.. Нећу вам ја бити разбојник!.. Нека и та држава живи, када ја већ не могу. Нека и она живи поред г'сн посланика и двока: та... Бре, бре, исти сте сви... Ако, г'сн посланиче, одох ти ја лепо у моје село, па ћу право пред ћату: „Пиши ћату — Јован сада не може да плати, али за државу даје једину краву, јер неће да буде лопов“. Не, само то не, сачувао ме Бог од нечистивог, па ми макар сва деца поцркала од глади. Грех је у Бога!..

ДРАГАН СИМИЋ — Онда смо завршили разговор... Штета је само што сте се трудили...

ПРВИ СЕЉАК — Вала велика штета!

ДРАГАН СИМИЋ — Пријатељу: сви сте ви покарени чим носите опанак, мада сте ме ви баш бирали, да припадате онб! На постави од гуња сви носите главу од мачке... То вам је симбол... Небојте се, видео сам ја!..

ПРВИ СЕЉАК — Ја знам што знам!.. Теби је изнад свега онај велики Свети Ђорђе, а нама... Па макар и тај погани мачор, како кажеш...

ДРАГАН СИМИЋ — Људи, водите га, јер ћу изаћи из флегме... Онда!..

ТРЕЋИ СЕЉАК — Пусту га господине!.. Остани ти само у флеку, не меирамо ти ми ништа... Само ти буди добре воље и сврши нам оно за пашу, што си обећао, макар половину!.. А за флеку ћемо ми сви лако!.. (На улазним вратима опет звони).

ДРАГАН СИМИЋ (Гледа пут врата од купатила, као да се правда) — Опет каква депутација, ја нисам крив... Ви сви мислите посланик је Бог, па све може, или... „Ми смо га изабрали, па сада он мора све наше дугове да плаћа“... Шта да се рали?.. (Пође према вратима од претсобља).

ТРЕЋИ СЕЉАК — Ајде ти, небој се! Ми се нећемо ни мрдати!..

Пређашњи, без драгана Симића

ТРЕЋИ СЕЉАК — Рекао сам ја теби, Јово, лепо: узми се у памет,

јер је посланик исто што и трговац. Он има две мере: праву и јексик... Права је за господу и његове пријатеље, а она друга је за нас. Ми зато и нисмо за варош, јер смо фалични. Ман, ако и сами не будемо тако радили: јексик и право, па да се кусурамо... Ти ниси платио порезу, а сада треба да платим тамо некога буди Бог с нама кога... (Тихо) Можда самог посланика...

ТРЕЋИ СЕЉАК — То као и ја! Мани... Оно мало врлике пребио о пандурска лећа, па сада да ми кожу здеру. Повредио сам влас. А? А уме жену да ми напастује... Ја треба да ћутим!.. Е, нећеш мајци... Уосталом, ви знате шта је било!.. Мари посланик за нас...

ПРВИ СЕЉАК — Арамија је то, болан... Кажу, да је Алекси Миљу узео за порезу пет иљада... Боље да је порезу платио!..

ДРУГИ СЕЉАК — А, право да ми кажеш побратиме... Зар ти овај заиста узео тријест иљада!..

ПРВИ СЕЉАК — Јес, бруке моје... И то без признанице... Без ичега!.. Људи, није то мало... Морам да говорим!..

ТРЕЋИ СЕЉАК — А да му ти ниси дао паре онако, рачунајући да будеш преко њега биран за претседника општине?... А!.. Па после пропало...

ПРВИ СЕЉАК — Јок, јок... Измишљаш... Чисто задружне паре... Крста ми! Хтео је да ради са мном, човек!.. Али, имам ја и врлику!

Пређашњи, Драган Симић и Дамјан Илић

ДРАГАН СИМИЋ — Ово су ти неки моји бирачи... Дошли људи да их ослободим неке кривице, па

(Цртеж: С. Богојевић)

сада на мене дрвље и камење што тражим од њих паре за таксу!..

ДАМЈАН ИЛИЋ — Добар дан, људи!.. Ако је само такса у питању, онда вам је посланик у праву. Држава је као добра домаћинска кућа: њена њива, то је народ; ваша су плаћања њена жетва. Разумем вас... Али није све ни у селу, као што није све ни у вароши... Наши су грехови што се нисмо приближавали и другим путем, а не само преко новца! Има на свету ваљда још чега осим пара...

(Цртеж: С. Богојевић)

ДРУГИ СЕЉАК — Господине, нека ти се ова посвети... Има још нешто, има Бога... Хоћу, хоћу, платићу и ту порезу која ми је остала, јер од тога живи наш човек... (Дамјану) Ако ти господине, кад год будеш дошао у моје село, мораш да ми будеш гост! Нека виде моји сељани да још има варошана који мисле поштено о нама сељацима...

ДРАГАН СИМИЋ — Добро, добро... Онда за сутра остаје само оно за општински пашњак... Дођите сутра у скупштину, па ћу вас привести министру... Ајде, сас здравље...

ПРВИ СЕЉАК — Па да и ми мало проговоримо, господине...

ДРАГАН СИМИЋ (јетко) — Па што си до сада ћутао? Могао си говорити!

ПРВИ СЕЉАК — Али ја сам мислио сасвим онако, сасвим на само...

ДРАГАН СИМИЋ — Пријатељу, ја немам ништа са тобом заједничко, немам шта да кријем. Кажем ти да ако се тиче оног од јутрос, нећу ни да чујем!

ПРВИ СЕЉАК — Па кажи шта је, што тајаш!.. А ако бих ја хтео нешто друго?!

ДРАГАН СИМИЋ — Баш си ти нека гегула... Видиш да сам добио госта, да морам са њиме да разговарам, а ти навалио: те ово, те оно!.. Кажем ти, оно што ти хоћеш, цркло је... Цркло кољ!

ПРВИ СЕЉАК — Ама, ритну ће се он још једаред!.. У питању је моја час! а не твој пишмандук!.. Пушка сам ја господине, мада си ти варошанин!..

ДРАГАН СИМИЋ — Ајде, ајде доста сил упао...

ДРУГИ СЕЉАК — Пусту сада, Жико, ми смо ту ствар већ решили...

ПРВИ СЕЉАК — Вама је доста, јер вас срамота не боли! А мене!..

ДРАГАН СИМИЋ — Шта ми се ту пренемажеш!.. Боли те срамота. Кога је још срамота болила...

ПРВИ СЕЉАК — Кажи ти — Хвала Богу, што је сада овај господин овде! Ман тебе неће, мене сигурно неће... Али неког хоће... (Пође а остали сељаци за њим).

ДРУГИ И ТРЕЋИ СЕЉАК — У здравље, г'сн посланиче!..

ДРАГАН СИМИЋ — Збогом људи... Овог ми нисте требали доводити. Само сам се без разлога наљутио...

ТРЕЋИ СЕЉАК (Већ из претсобља) — Е, шта да му радиш господине!.. Много смо ти размажени... Боли нас, па тражимо лека...

ЕРВИН ГВИДО КОЛБЕНХАЈЕР

Ервин Гвидо Колбенхајер

(Цртеж: Н. Бешевић)

II

Као сваки велики писац, и Колбенхајер је разноврстан и сложен стваралачки дух, широке скале осећања и мисли, богатих изражајних могућности и тачно погођеног стила и језика, који одговара епохама и срединама које жели да прикаже. Тако, на пример, у својој младињској драми *Ђордано Бруно*, он оживљава средњевековно доба. У својој зрелој драми *Гргур и Хенрих*, Колбенхајер је дао психолошку атмосферу страсних борби око инвестиције, да ли ће се и даље одржати суверена и неограничена моћ Папства, као кроз цео средњи век, или ће световна власт путем Царства и државних органа, потиснути у позадину превласт цркве. У своме главном делу, у својој знаменитој трилогији *Парацелзус*, Колбенхајер евоцира немирно и револуционарно доба Реформације, када је скршена неограничена превласт Папства над Европом. Међутим, има Колбенхајер је-

дно дело у коме не осветљава ни једну историску епоху, ни један филозофски проблем, ни једно црквено или религиозно питање. То је његово најличније, најинтимније доживљено и најдубље инспирисано дело: роман бечког музичког живота *Осмехивање Пената*. Овај је одличан роман недавно изишао у новоме издању велике и познате немачке издавачке куће Алберта Лангена и Георга Милера у Минхену, а штампано је 76.000 примерака.

Као што је познато, Колбенхајер је провео најлепше године своје младости у Бечу, тамо је студирао, тамо је доживео своје прве књижевне успехе, тамо је окусио прве плодове песничке и уметничке славе.

У неколико својих класичних песама о Бечу, Колбенхајер евоцира град своје младости, своје бачко доба, живописну и романтичну околину која дочарава интимни духовни доживљај Беча, јачност Бечлија, душевност Беча, беру бечког породичног

живота, мистику бечких цркава, нарочито катедрале Светога Стефана, звук њених звона.

У своме сјајном роману из бечког музичког живота *Осмехивање Пената*, Колбенхајер је мајсторски реконструисао живот једног бечког музичара, композитора Едварда Брукмајера и његове породице, његових пријатеља и сарадника у првим годинама после свршетка првога светскога рата. То је доба инфлације и страховите економске кризе, која је најтеже погодила у-

(Наставак на 13-тој страни)

НАГРАЂЕНИ КОМАДИ

Писац награђене драме Марија Пелеологова јесте Слободан Исаковић, адвокатски приправник из Богатића, а писац комедије *Марина* јесте Душан Шимић, професор IV мушке гимназије из Београда.

Последњи дани и часови великог Његоша

WWW.UNILIB.RS

О последњим часовима Петра Петровића-Његоша, генијалног песника »Горског вијенца«, између осталих мање изразитих и детаљнијих, остала су нам два ванредно жива и занимљива документа савременика. У њима су оживљени драматични часови Његошеви, са извесним појединостама тужне импресивности.

То су успомене Ђорђе Стратимировића и писмо катихете Вука Поповића-Ришњанина, које је био упутио својом великом имењаку Вуку Караџићу из Котора 10 новембра 1851 године, дакле неколико недеља по смрти Његошевој.

Ђорђе Стратимировић је један од вођа српског народа у Војводини у време 1848 године, сарадник патријарха Рајачића, иначе аустријски официр и дипломатски чиновник.

Са Његошем се Стратимировић лично упознао, како сам вели, »некако под јесен године 1850«, дакле годину дана пре владичине смрти. Био је дошао на Цетиње да се захвали за Обилићеву медаљу, којом га је господар Црне Горе био одликовао 1848 године.

Није се дуго Стратимировић бавио на Цетињу, али и за то кратко време (»више дана« записује он) имао је прилике да се уинтими са песником још више и постане му присни пријатељ.

Личност владике црногорског учинила је на госта »утисак велике меланхолије и незадовољства«. Само љубав према Српству и дужност да Црну Гору чува и по могућству унапреди, приволели су Његоша да се прими владичанства, изјавио је Стратимировићу.

»Познато је, да је владика Петар био особито леп, стаса висока а поред тога елегантан. Надмашавао је највише Црногорце. Врло пријатан био му је поглед из црних благих очију... А често рече, показавши на прса своја:

— Ето, видиш, Ђоко: ту је смрт!

Саветовао сам га да иде у Беч и тамо славне лекаре да консултира«.

Овде се завршавају Стратимировићеве успомене уколико се односе на његово бављење на Цетињу. Стратимировић се зратио у Беч »јуд неколико месеци после тога и владика Петар дође«.

црногорског владике на један маестралан начин.

У томе писму, које је објављено у VII књизи Вукове Преписке, Ришњанин, поред осталог саопштава Караџићу:

»Мили и многопоштовани Имењаче и Пријатељу!

Мучно ми је жалосне гласове јављати, али што се не може сакрити није фаиде ни крити. Умрије нам врли и дивни владика Црногорски баш на уставке Лучина дневи у 10 сати из јутра. На неколико дана прије, тешка

га је мука у прсима спопала била, и кашљући велику је крв испљувао. — По овоме мислили су многи да ће му бит на боље, и он исти често им говораше: »Небоите се нећу вам још умријет«.

У очи Лучина дневи бјеше навалио да иде у Котор, али му не даде Перо и Ђорђе. И он их почне закљичати да га носе акоће и на носила. Тада и ови за повољит му опреме све за пут, и тек да с њим крену у подне, али пуче тако зло вријеме да се није могло изићи из куће.

Овакога је свак тужио као да је сваком из срца био.

Племе Ераковића све се ошишало, све је у црно замотано — и изван племена видим овуда многе изгребене и кожа ће им висит низ образе. Они сви и овде по граду и на пазару јачу и наричу: »Ах жалости беж лијека! Леле нама без чобана! Много ли се нам укиде! и умали и украти! Погину ни вид очињии!“ итд. Они сви веле: »да је свет, и да је жив, а свет по земљи ишао, и кад су га љубили познали су га по руци мекој као памук да је свет.«

В. Ф.

Његош се обраћа од своја народа

На Лучин дан осване тешко-мучан, па сазове брата и сенаторе, и са столице стаде им говорити овако:

— Мила браћо моја! Ево сам вам баш дошао из ждријела вјечнога дома! и виђу да ћу умријет, и тешко жалим е ћу вас оставит, е ћах још рад бити двије године живјет, и видјет ћасте како

При овоме разговору приспије му и старац отац с Његоша и назове: »Добар вечер, Господару! Зла ми вечер.« Владика му одговори: »Добро дошао, Томо! и мило ми је да си дошао, нијеси ме никад на пут справљао, а сад оћеш.«

Затим се разиђу у плач, и одмах пишу Ђенералу како је на

Тестамент Јоакима Вујића

Јоаким Вујић је свакако један од српских књижевника који је највише имао мучних дана због немаштине. У том погледу он је просто сабрао Миловану Видаковићу, са којим се уосталом слагао и у књижевним погледима и кога је чак од Вука бранио. Само што није изгледа умро у снаквој сиротињи као Видаковић.

После смрти, Јоаким Вујић је оставио један мали капитал, нешто као своју материјалну задужбину!

Српски часопис Будимско-пештански Скоротеча донео је године 1843 допис из Баје о тестаменту Јоакима Вујића. Ту се каже да је Јоаким Вујић, у седмдесетој својој години, основао при Светониколајевској цркви у Баји фонд од целокупне своје имовине у износу 2.541 форинта и 33 крајцаре.

По жељи Вујићевој, из тог фонда има да се даје годишње: 50 фор. свештенику, 50 фор. двојици ученика, 24 фор. учитељу, 12 цркви и 8 болници („шпитаљу“).

✱

Један књижевни рад Бранковог оца

И отац Бранка Радичевића бавио се скромно литературом. Сва како да је имао утицаја на свога сина у погледу буђења љубави за књижевношћу.

У часопису Будимско-пештански Скоротеча 1844 године, штампан је један прозни рад Бранковог оца. То је песма у прози у првом делу својом у коме има једно лирских елемената: пастир а врала, стадо, славуј и шевач, »скакавци мирно прркућу“ а потоком се »жуборећи бежно слива...“

Песма се зове »Мотрење једног Србина увече«. И зато ваљда и писац излаже на шта све мотри, и то стилром романтичарским. У том мотрењу песник из једном каже:

»... Но јел' истина, шта сада видим? Месец ено стаде и умилне своје зраке на једном спусти. Шта је то? Тко ту лежи? Ах! ја питам тко ту лежи? Твоје кости ту леже, велика душо, бесмртни Обрадовићу! И небески Те житељи почитују, и с Тобом се поносе; а како да те ми на земљи живети непочитујемо, како да Те ми не славио, који си нам пут изобраажења показао. Где како твоји Србљи књижевно поље приљезно обделавају.

Ја радосно гледам, како ти встично жртву благодарности приносе.

Тако моји Србљи, тако један другог подражајте, па ћете и Ви на онај степен изобраажења доћи, као и други учени народи!

Тодор Радичевић контролог у ц. и кр Митници и Солари.“

„Помоћи више нема...“

Његош је ово последње своје путовање у иностранство, у Беч, предузео из два разлога: да дође у додир са извесним високим политичким личностима и да се подвргне прегледу чувеног професора Шкоде.

Наравно да се Стратимировић опет нашао поред болесног песника, трудећи се за све време да му буде од помоћи.

»Лекар се устручавао да њему самом истину о опасном његовом стању каже, али мени је позерио, да је туберкулоза тако напредовала, да помоћи више нема...

Већ после неколико дана позели му тако, да није могао лежати у кревету, него је у великој наслањачи целе ноћи провадио. Био сам око њега дању и ноћу. То је било око пролећа.

Лекови и нега учине да му се стање побољша, тако да се могао из вароши, где је у хотелу Лам становао, у Хицинг код Беча преселити«.

Овде ћемо поменути још и књижевника Трифуна Ђукића који наводи да је Његош у Бечу био у лето 1851 године последњи пут, да је отсео у хотелу »Златно јагњек« који се и данас сачувао«. Из тих дана му је и она слика која је израђена у, фотграфској радњи Настаса Јовановића. Услед погоршаног здравља, морао је Његош по лекарском савету два пута променити квартир. Последњи му стан беше у Хицингу код Шенбруна. Ту је нервозно исписивао поједине мисли у стиховима...

Да се вратимо Стратимировићу.

»Туберкулоза у десним плућима заустави се, али почем су лева плућа сасвим ишчезла била, добије такозвани »аневризам«. Др Шкода добар... пријатељ мој, одмах ми то саопшти, моћели ме да на сходан начин владика упозорим, како му је стање таково, да сваки час умрети може...

После једне аускултације Шкодине, који је владика Петра јако заволео био и сажалевао га, — опази владика да је Шкода јако жалостан.

Владика га ослови, уколико се сећам немачки, овако:

— Е, докторе, ви штеет ес, ви ланге кан их нох лебен?

(Тојест: Е, докторе, какво је стање, колико дуго ћу још живети?)

Шкода се збуну и стане извијати.

На то се владика обрати мени:

— Кажи му, Ђоко, да сам ја владика црногорски; да се ја смрти не бојим. Теби је извесно истину казао: реци ми ти!

На то нисам могао друкчије но истину му рећи, да је тако болестан, да може истина дуже живети, али да може и напрасно умрети.

— Кад је тако Божја воља, — рече Петар, — ја јој се клањам... Само нећу овде да умрем, већ идем у моју Црну Гору.

Запита још доктора, какве мере при путу узимати мора. Шкода му тачна упутства даде.

Мало затим крене се владика Петар, остављајући мени као аманет... његова наследника Данила.

Опроштај пријатеља за овај живот био је тежак и тужан. Плакали смо и ја и владика...

Кратко време по повратку на Цетиње умре Петар. Смрт му је била славна и јуначка, као и живот му: осећајући приближење смрти, обуче се у најсјајније одело, опаше сабљу, метне калпак на главу, сазове сенат и војводе, препоручи им свога наследника Данила, и седећи сред збора умре...«

Као што видимо, Стратимировић само нотира при крају у својим Успоменама овај последњи час великог песника »Горског вијенца«. Али је зато Вук Поповић-Ришњанин у својем поменутом писму приказао смрт знаменитог

Петар Петровић-Његош

(Цртеж: Ђ. Јанковић)

ћах прославит Црну-гору, али воља Божја не даде! Ја сам вам свећер причао и каживао кућ сам ишао и шта сам гдио, шта сам радио, и шат сам стекао.

Ја сам све, оно чинио за добро и поштење наше, а колико сам могао, свуђе сам ви наредно, и направљао, да ве неће бити стид. А сада! Браћо послушаите ме што ћу ви најпосље рећи: Заклињем ве Богом и С. Госпођом држите Пера за господара, и слушаите Ђорђа. Зеко нека сједе на моју столицу, те буде за тога. Ви живите у договору и у љубави братској, па ће тако и сви остали Црногорци. Не гоните Брђане, нити их пуштите крвницима Турцима. Не настрћите на ћесареву (аустријску) земљу нити на ћесарева човека. — Од кокошке до главе, ко украде или насилнице учини у ћесареву земљу нек се мушкета. Чуваите се од злијех Турака, и шњима гледите да умиру будеет, а непустите богме нико да вас таре.“

Пошто ово изговори стишају се сви, али сердар Ђурашковић запита: „А да, Господару, кад не би народ ишео Зека на мјесто твоје шта ћемо онда?“ — „Богме, сердару, тада нека народ избира другог“, одговори му владика.

самрти, и Ђенерал сјутри дан пошље му протомедија, али га не застане жива.

Сјутри дан осване још у тежој муки, али га бистра памет није никад издавала, и зато се мирно исповједи и причести, па најпослје с раширеним рукама ове ријечи изговори: „Боже и с: Тројице помози ми! Боже и с: Госпођо прадјем ти на аманет сиротну Црну гору! Свети Арханђеле Михаиле прими моју грјешну душу!“ и одмах простре се на страмац свога стрица Светог Петра и испушти дух!

Обучен је био у најљепшој одежди што му је руска царица поклонила била, и тако у дивном архијерејском одјелу накин, прућен про све цркве у одру, с отвореним очима и засукатим брцима изгледао је кажу као жив, и мирисао као ружа, или као свет! Ђорђе је надњим странгушао, и на наручја понижели су га. С овим је њеке усељене о себи у народу мисли противне, добро уништио и изгледио.

Из Брда дошло је било до 400 људи, и преко поља Цетињског једногрице кукали су: „Куку нама круно наша! Леле нама за вијека! Наш је свијет погинуо! Сунце нам је потамјело! Крила су нам саломјена!“

МАЛИ ОГЛАСИ

ДИН. 5.—
ДРЖАВНА ТАКСА
СВАКА РЕЧ ДИН. 4.—

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ. Овим се захваљујем старешини манастира Буково — оцу Софронију Ракатићу који је показао очинско старање према мојој породици (избеглицама), дао нам земљу за обраду дрва и тиме нас спасао од глади.

Овакав његов поступак према нама остаће дубоко урезан у срцима нашим. Дубоко захвалан Милан Кнежевић — Неготин. 878 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ издату од средског начелства у Неготину изгубио сам и оглашујем је за неважећу. Војислав Поповић — Кобишница. 878 1—2

МОЈ СИН Момчило Б. Нешић, ученик VIII разреда гимназије у Неготину, пре више месеци је самовољно напустио родитељски дом отишавши незнано куда. Одричем га се и никакве његове дугове не признајем. Благоје Нешић, војска — Неготин. 878 1—3

МОЈ СИН Радомир Б. Нешић, ученик III године учитељске школе напустио је родитељску кућу без мога знања. Овим се њега одричем и никакве његове дугове не признајем. Благоје Нешић, војска — Неготин. 878 1—4

ЛИЧНУ КАРТУ, полицијску пријаву добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу, сиротињско уверење, карту за помоћ, изгубио сам, оглашујем за неважеће. Милан Богдановић. 867 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Овим је оглашавем за неважећу. Шћуповић Милена. 868 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Овим је оглашавем за неважећу. Радмила Јовановић. 869 2—3

ИЗГУБЉЕНУ ЛИЧНУ КАРТУ издату од престојништва градске полиције у Крагујевцу, оглашавам за неважећу. Душан Коњајић — Крагујевац 870 1—3
Крњајић — Крагујевац 870 2—3

Златан накит стари и нови купујем

Дијаманте крупније, брилијанте све величине, златне зубе, бурме, прстење, миљуше, брошеве, брезлетне, ланце, сатове златне, сребрне и металне; само исправне и од бољих познатих марака; старо злато оштећено, излизано, поломљено и горело, стари сребрни новац, есцајге и остале исправне предмете од сребра. Кристал и порцеланске боље сервисе купује и највише плаћа позната и дугогодишња фирма „ВРАЧАР“. Све горе поменуте предмете процењујем стручно и бесплатно.

„ВРАЧАР“ Власник МИЛИВОЈЕ М. МИТРОВИЋ
Београд — Палилулска ул. 6 — Продужење Душанове код Бајлонове пиваре — Тел. 28-706.

Оскар Тахтлер

Извоз вина и ракије

БЕОГРАД

Узун Миркова 3

„ХЕРМЕЛИН“

КРЗНА

Томислав Гогић

Београд — Ннез Михајлоа 19

ВЕЛЕТРГОВИНА ВИНОМ И РАКИЈОМ

Јездимира С. Шарића

производња линера, коњака и рума

БЕОГРАД

Нр. Марије 89 Тел. 22-912

849 1—1

КОМПАС А. Д.

БЕОГРАД — САРАЈЕВСКА УЛ. 20

МАШИНСКО-КОНСТРУКЦИОНО ПРЕДУЗЕЋЕ

израђује гвоздене кровове, стубове, теретне дизалице, гасне генераторе за дрвени угаљ, дрво, лигнит и мрки угаљ, резервоаре за воду, гасове и друге течности, изолаторске подупираче свих типа за високи и ниски напон, машине за дизалице, вентилаторе. Врши савијање лимова, резање завоја за завртње и цеви, фрезовање зуба за чеоне, завојне и пужасте зупчанике по методи ваљења. Монтажа гвоздених конструкција и машина: оправка конструкција и машина: електрично и аутогено заваривање.

879 1—1

ИНТЕРЕСАНТНО

ВРЛО АКТУЕЛНО

**ЗАХТЕВАЈТЕ ОД ВАШЕГ КЊИЖАРА ОВИХ ДАНА
ИЗАШЛЕ АКТУЕЛНЕ КЊИГЕ:**

		Дин.
1	А. Е. Јохан	Земља без срца 80.—
2	Пол Мусе	Оптужујем 100.—
3	Свен Хедин	Америка у борби континентално 70.—
4	Колин Рос	Западна хемисфера 100.—
5	Линклејтер Ерик	Жуан у Америци 100.—
6	Г. Вирзинг	Тражи се непријатељ 50.—
7	Тако је дошло до рата 12.—
8	Секрет Сервис 20.—
9	На живот и смрт 12.—
10	Владавина стараца 5.—
11	Џемс Берглинд	Иза кулиса Беле куће 40.—
12	Ерлинг Бахе	На падинама Атласа 60.—
13	Влада у бекству 12.—
14	Конрад Барч	Видео сам Москву 30.—
15	Јохан Лерс	Јевреји иза Стаљина 6.—
16	Албион полази у рат 30.—
17	Мартин Пазе	Стаљин у светлу штампе и карикатуре 50.—
18	Џон Емери	Енглеска и Европа 20.—
19	Ф. Хартнагел	Амазонке са Бродвеја 70.—
20	Вегециус	Приручник за кафанске стратеге 50.—
21	Трагикомедија Жоржа Мандела 6.—
22	Георг. Павловић	Под шестокраком звездом 40.—
23	Севастопољ 36.—
24	А. Ф. Борисес	Атлантик 15.—
25	Винстон Черчил	Мој савезник 30.—
26	Т. Х. С.	Европа против Европе 6.—
27	Весели алманах 20.—
28	Вилхелм дер	Ко је убица! 40.—
29	Лудвиг Штрац	Завера на Босфору 40.—
30	Х. Г. фон Цобелтиц	Њена победа 50.—
31	Р. Кравченко	Аљина љубав 25.—
32	Курт Криспиен	Пуцањ на балу распродато 15.—
33	Глас большевизма 4.—
34	А. В. Кригер	На трагу тигра сабљаша 15.—
35	Ханс Михаел	Ловци глава распродато 15.—
36	Побуна на Фламингу 12.—
37	Курт Ридл	Сусрет са Маорима распродато 12.—
38	Др. В. Хофман	Животни простор или империјализам 12.—
39	Ј' Р. Георге	Јеврејин Зис 40.—
40	Ханс Дитмер	Улога немачких сеоских задруга у пољопривреди 8.—
41	Х. Баке.	Независност европске исхране 10.—
42	Х. Х. Болер	Старање о немачком занатству 10.—
43	Лидија Рајмер	Породица у Новој Немачкој 10.—
44	Др. Х. Бенте	Немачка сељачка политика 10.—
45	Како путује немачки радник 10.—
46	Положај немачког радника 10.—
47	Валтер Херберт	Револуција европског сељака 12.—
48	Е. Моравац	Рат на Истоку 4.—
49	Био сам запобљеник у Офлаг XIIIБ 5.—
50	Алманах српске омладине 20.—
51	Наши у заробљеништву 10.—
52	Исток у Новој Европи 8.—
53	Лепота рада у Немачкој 15.—
54	Ханс Стен	Јунаци под заставом сунца 50.—

Ако Ваша књижара жељену књигу нема, можете исту набавити непосредно од издавача:

„ПРОСВЕТНА ЗАЈЕДНИЦА“

Београд, Косовска 39/III — Тел. 24-822.

ВРЛО АКТУЕЛНО ИНТЕРЕСАНТНО